

Van noodkerk tot monument

**Maria Middelareskerk
1949 - 2009**

GETEKEND D	GEZIEKEN	9	DA TUM	24-8-48
SCHAKEL 11100 - 111000			GEWISTIG	
N O O D K E R V VOOR DE I.I.P.P. MONFORTANEN- HAARSCHE SCHOUW VOORSCHOTEN.				
B E S T E K T E K E N I N G				
O P M E R K I N G E N			A R C H I T E C T E N S	
			I R. H. V. O E R L E - J. J. S C H R A N A	
A M T L I J K B L A D N O 3-102				

Herinneringsboek Maria Middelareskerk

parochiekerk van Maria Middelares van alle Genaden,
Rijndijk te Leiden (voorheen Voorschoten)

Colofon:

Dit boek is een uitgave van het Kerkbestuur Parochie
LAM Gods, Leiden, www.lamgodsleiden.nl.
Vormgeving: Grafisch Buro Versteegen Vormgeving, Leiden
Druk: De Bink, Leiden
Oplage: 450 exemplaren
Datum: 1 februari 2011

Bronnen:

- Archieven Maria Middelaresparochie Leiden, nu beheerd door de LAM Gods parochie - Leiden
- H. Kleijkers s.m.m.: "Kronieken Huize Montfort en Rectoraatskerk Haagsche Schouw Voorschoten, 1933-1975", uitgave oktober 2006
- diverse privé-archieven van (oud-) parochianen

Fotoverantwoording:

- Luchtfoto op blz 16: uit provinciaal archief via website www.benedictusdespinoza.nl/beresteyn.
- diverse privé-archieven van (oud-) parochianen

Afbeelding op voorzijde:

- Viering op 4 mei 2008, de zondag tussen Hemelvaart en Pinksteren. Voorganger was pastoraal werker Inge Elling; dirigente was Dini Berbée.
- Voorzijde kerkgebouw kort na de ingebruikname.

Afbeelding op de achterzijde: Maria in de deur van de biechtstoel, Maria boven de ingang, Maria op de vlag, Maria boven haar altaar.

Afbeelding op het titelblad:

- Fragment van de bestektekening van de "Noodkerk voor de E.E.P.P. Montfortanen, Haagsche Schouw Voorschoten", 24 augustus 1948 door Architecten Oerle en Schrama.
- Schildje Gemeentelijk Monument van de Stad Leiden, bevestigd naast de voordeur op de kerk, zomer 2006

*Overname van teksten en foto's uit dit boek
mag alleen na toestemming van de uitgever.*

Inhoudsopgave

Woord vooraf	7
1. Wat eraan vooraf ging (1933-1948)	8
2. De bouw van de huidige kerk (1948-1949)	14
3. De parochie heeft een echte kerk (naast het klooster) en brengt vruchten voort! (1950-1975)	18
4. Een kerk en een pastoor, beiden op zichzelf (1976-1984)	24
5. Het gaat ook zonder pastoor! (1985-1992)	30
6. Nieuwbouw of niet? (1991-1992)	34
7. Inniger samenwerking met de buurparochies (1992-2001)	36
8. Onderdeel van de LAM Gods parochie (2002-heden)	44
Bijlage 1: De bouw in 1949	50
Bijlage 2: Zonen en Dochters van de parochie	54
Bijlage 3: Het zangkoor	56
Bijlage 4: Lijst van rectores en pastoors	62
Bijlage 5: Mijmeringen	63
Bijlage 6: Kerkschappen	64
Bijlage 7: Lijst van kerkbestuurders	66

Woord vooraf

Wanneer is het een goed moment om iets te herdenken?

In de Parochie Lam Gods, waartoe de Maria Middelareskerk sinds 2002 behoort, worden wel eens jubilea over het hoofd gezien of gevierd "als het uitkomt". Dat was in de Leonarduskerk al het geval: in 1949 werd het zilveren en in 1975 werd het gouden jubileum gevierd terwijl de kerk in 1926 was ingewijd!

In de Maria Middelaresparochie werd in 1973 en 1983 het 40- en 50-jarig jubileum "aan de Rijndijk" gevierd in aanwezigheid van de bisschop, wat in 1989 dunnetjes werd over gedaan met "het 40 jaar feest" (van de kerk). In 1999 was er dankzij een oplettende parochiaan nog net op tijd een jubileum tentoonstelling en in 2009 werd er helemaal niets georganiseerd. Kortom, de hoogste tijd om de schade in te halen en om in het laatste jaar voordat alle parochies in Leiden en ommelanden moeten fuseren, een feestje te bouwen compleet met gedenkboek.

Er is gelukkig veel bewaard gebleven, zowel in het parochie archief als bij mensen thuis in plakboeken. Speciale vermelding verdient het boek: "Kronieken Huize Montfort (1933-1975) en Rectoraatskerk Haagsche Schouw (1942-1968) Voorschoten", van H. Kleijkers s.m.m., oktober 2006. Helaas zijn er geen notulen te vinden van de kerkbestuursvergaderingen in de periode 1948-1983.

Er worden namen genoemd van parochianen, die "iets" hebben gedaan of betekend voor de parochie. Het gevaar is dat de zeer vele niet-genoemden denken: "ik heb toch ook veel gedaan?" Dat is ongetwijfeld juist, de parochie had en heeft honderden vrijwilligers om alles te doen wat nodig is: schoonmaken, bloemschikken, zingen, "kosteren", lezen, voorbereiden op de sacramenten en ga zo maar door. Ook zouden de leden van de parochie(advies)raad best vermeld mogen worden, maar de ruimte ontbreekt. Ook speelde een rol of er beeldmateriaal was.

We hopen dat u, ook als u of een familielid niet genoemd wordt, veel leesplezier beleeft aan dit boekwerkje!

Namens de feestcommissie,
Wilbert van Erp, samensteller.

1. Wat eraan vooraf ging

(1933-1948)

In 1933 vestigden de paters Montfortanen zich aan het Haagsche Schouw, toen nog liggend in de gemeente Voorschoten.

Op 3 februari 1933 wordt pater H. Friedrichs s.m.m. benoemd tot overste van het te bouwen klooster "Huize Montfort", een Assistentiehuis dat gesticht wordt met toestemming van de pastoor van Voorschoten. De pastoor vindt dat zijn parochianen aan de Rijndijk (de Hoge Morsweg is Oegstgeest) te ver van de kerk wonen. Het Bisdom Haarlem geeft verlof er een openbare kapel aan te verbinden. Pater Friedrichs koopt de houten noodkerk van Hoogmade op (die toch weg moest omdat de houten fundering aan het rotten was) om als kloosterkerk dienst te doen. De pater huurt tijdelijk kamers voor hemzelf en de beloofde kapelaan bij Smederij De Hosson, Rijndijk 292, tegenover de bouwplaats.

Op 21 juni (de feestdag van Sint Aloysius) wordt een knapenkor met die naam opgericht, want de paters wil graag zang bij de opening! Repetities zijn vanzelf

Houten kerk, aan de linkerkzijde van het klooster, gezien vanaf de Rijndijk

Houten kerk, gebouwd in 1933

in de smederij. Antoon Akerboom meldt zich aan bij nieuwe "kapelaan" pater Franssen en is blijven zingen tot de dag van vandaag...

Het kerkje staat er op 3 augustus en wordt ingezegend door Deken Homulle in aanwezigheid van pastoor Meijer van Voorschoten.

Als het H. Sacrament, dat per auto uit de Laurentiuskerk van Voorschoten-Dorp is opgehaald, bij het kerkje aankomt, knielen de honderden gelovigen in "grootsche en plechtige stilte op het kerkplein neer". De kerk wordt toegewijd aan "Maria, Middelaars van Genade" en de eerste H. Mis wordt op 15 augustus opgedragen door de provinciaal der Montfortanen, pater Hupperts. Pater Friedrichs wordt de eerste Rector (van de kerk) - Overste (van het klooster).

De bouw van het klooster gaat ook rap: eind mei wordt er begonnen, begin oktober zit het dak er al op. Vroege vorst vertraagt de laatste werkzaamheden, maar de paters kunnen er al voor de Kerst intrekken. De inzegening geschiedt pas in april 1934.

In 1935 wordt een moes- en fruittuin bij het klooster aangelegd, met 30 fruitbomen, sierbomen, een duiventil, konijnenhok en fazantenkooi.

Begin 1936 wordt zoveel hout gekapt rondom het klooster, dat de paters klagen dat ze "te koop zitten". Er wonen behalve de overste inmiddels zes paters en twee broeders in het klooster. Een van de paters is Jos Bonsel.

In september 1937 komt een nieuwe Overste die een 2^e biechtstoel laat maken en de zijaltaren (van het H. Hart en Sint Joseph) geschikt laat maken voor het opdragen van de H. Mis vanwege de vele paters.

Op 22 november 1937 wordt het R.K. Mannenzangkoor Sint Caecilia opgericht, "met goedvinden en op aanraden van Z.E. Pater Rector-Overste." Geestelijk adviseur en dirigent wordt pater Franssen.

Eind 1938 wordt duidelijk dat een deel van de tuin moet worden afgestaan voor de aanleg van een dubbele autoweg Den Haag-Leiden. Daarmee verdwijnt ook een deel van het bos dat net wat privacy begint te geven!

Over de periode tot 1941 valt weinig te melden: de kronieken van het klooster spreken vooral over overplaatsingen, jubilea en retraites van paters montfortanen. Het is hard werken in de "missie" van Noord- en Zuid-Holland en de vele assistenties in de wijde omgeving. Juli 1941 viert pater Jos Bonsel zijn zilveren priesterfeest en kort daarna wordt hij benoemd tot (inmiddels de vierde) Rector-Overste.

In augustus 1941 komt er een nieuwe fietsenstalling naast de kerk. Pater Rector kon het niet langer aanzien dat de fietsen onbeheerd buitenstonden – of in het kerkportaal stonden. Tegen vergoeding (alleen op zondag) konden de fietsen van de kerkgangers achter slot bewaard worden. Doordeweekse missen zijn om 7 uur en half acht (speciaal voor de schoolgaande jeugd).

Op 6 januari 1942 wordt de eerste feestelijke avond gehouden in de "Oude Vink", waar nagenoeg het geheel rectoraat aanwezig was. Zulke avonden worden korte tijd later door de bezetter verboden.

In december komt bericht dat per 1 januari 1943 de rectorale hulpkerk door de Bisschop van Haarlem tot een zelfstandig rectoraat wordt verheven onder de titel "Maria, Middelaars van alle Genaden". "Daartoe is het noodzakelijk om, wat de zielzorg betreft, van de parochies Voorschoten, Oegstgeest en Wassenaar eenige gedeelten af te scheiden." *Wat de kerkelijke autoriteiten beslissen, lukt de politiek pas ruim twintig jaren later wanneer in 1966 Leiden*

de Hoge Mors van Oegstgeest annexeert en de Rijndijk/Stevenshofjespolder van Voorschoten. De nieuwe status vervult de lang gekoesterde wens dat de sacramenten mogen worden toegediend, en niet langer uitgeweken moet worden naar de H. Laurentius te Voorschoten of naar Oegstgeest, afhankelijk van de oever van de Rijn waar men woonde. Het eerste besluit van de bisschop is om een Armenbestuur op te richten en als leden te benoemen de heren H. Compeer, W. Meijer, L. van Noort en G. Schrama.

Op 18 januari wordt het eerste Doopsel toegediend in ons Kerkje, zo lezen we. Op 3 maart wordt het eerste huwelijk ingezegend tussen Jan Akerboom en Annie Looijesteijn en op 8 november is de eerste uitvaartplechtigheid. Er worden allerlei R.K. Vereenigingen opgericht of uitgebouwd met vaak leden van de families Akerboom, van der Hulst, Kooloos, Meijer, Niersman, van Noort, Schrama, Westgeest en van Winden in de voorste gelederen. Bijna alle huizen aan de Hoge Morsweg en de Rijndijk leveren leden aan de Katholiek Actie, de Altaarwacht, de Stille Omgang, de RK Jongemannen Vereeniging enz. enz.

In juni 1944 gaan de paters eigen tabak verbouwen, ze zijn de stank van de surrogaatsigaren beu. Ze gaan ook zelf een varken houden! In de weilanden rondom het klooster plaatst de bezetter hoge palen tegen de landing van parachutisten. In september worden de eerste V-1 raketten vanuit Wassenaar afgevuurd. In vergelding nemen Engelse vliegtuigen de Haagsche Schouwbrug en enkele schepen op de Rijn onder vuur. De paters verlenen bijstand aan de gewonden; er vallen ook doden.

In februari 1945 is het enige goede nieuws dat de "eigen tabak" terugkomt

Plechtige Aanneming op 14 mei 1942. Het huidige tabernakel is al zichtbaar. Pater Bonsel neemt de gelofte af van Aad en Dik Kooloos, Jo van Winden en Bep Westgeest. Achteraan staan Roel de Groot, Lou Duijndam, Jac Schrama en Dick van der Hulst.

Moeders laadt baby Leo in de kinderwagen, zet daar de twee zusjes en een broertje bovenop en dekt de kostbare lading af met het Heilig Hartbeeld. Aangekomen bij de boerderij van Winden (een veilig stuk van de brug verwijderd) kijkt de boerin bezorgd hoe het met de kleine baby is. Die mankeert niks en is momenteel koster van de kerk! In maart is het weer raak (of mis). Na maanden tussen hoop en vrees wordt op 6 mei de bevrijding gevierd.

Het gewone leven komt langzaam weer op gang. Er komen weer kolen voor de verwarming en het eten wordt iets minder schaars. In september wordt de eerste kapelaan aangesteld. In 1946 wordt geld ingezameld voor een nieuwe kerkklok, ter vervanging van de door de Duitsers geconfisceerde klok. Op 17 oktober wordt de 140 kg zware klok (vervaardigd in Aarle-Rixtel) door deken Homulle ingewijd en jong en oud grijpt de kans aan de klok te mogen luiden. In die maand komt er ook een cabinet-orgel, met een "edele klank" en zeer geschikt voor de houten kerk (later – zo bleek – veel minder voor de stenen kerk). In november is er een bomvolle kerk vanwege het feit dat de oudste bewoonster van Voorschoten 100 jaar wordt. "Het oudje zat in een leunstoel bij de (enige) kachel in de kerk".

van de fabriek: 4-5 pond per pater. Het slechte nieuws is dat de spoorbrug bij de Vink alweer wordt gebombardeerd, vooral op woensdag is het vaak raak. De brug wordt gemist maar vele huizen worden getroffen met verschillende doden en gewonden. Zowel aan de Rijndijk als aan de Hoge Morsweg liggen alle ramen aan scherven. Drie jongens (5, 7 en 9 jaar) uit het gezin van der Meer kwamen om. De fam. Niersman wordt dakloos en trekt in het klooster. Dertien gezinnen nemen de wijk. De fam. Onderwater moet ook weg van de Rijndijk.

Internuntius Mgr. Giobbe schrijft van het klooster naar de houten kerk

Op 21 september 1947 wordt de Heiligverklaring van Louis-Marie Grignion de Montfort uitbundig gevierd. Internuntius Mgr. Giobbe draagt de H. Mis op, daarbij geassisteerd door de deken, de pastoors van de Leonarduskerk en van Oegstgeest en een lange rij paters. Er was geen beeld van de nieuwe heilige, maar pastoor Bonsel schilderde zijn portret dat tijdens de plechtige Hoogmis boven het altaar hing!

Feestelijke viering met de tekening van de H. Montfort goed zichtbaar

2. De bouw van de huidige kerk

(1948-1949)

Het oude kerkje vertoont steeds meer tekenen van verval, maar in de naoorlogse jaren van schaarste is het bouwen van een nieuwe kerk geen simpele zaak. Een eerste ontwerp van A. Ham uit Heiloo wordt te groots gevonden. Het leidt wel eind 1947 tot het vervaardigen van 8000 bouwplaten die verkocht gaan worden om geld in te zamelen. Probleem is wel dat het halve land zoiets doet.... Parochiaan Koos (J.J.) Schrama mag van de hoofdinspecteur van Rijks-

Architect
Schrama

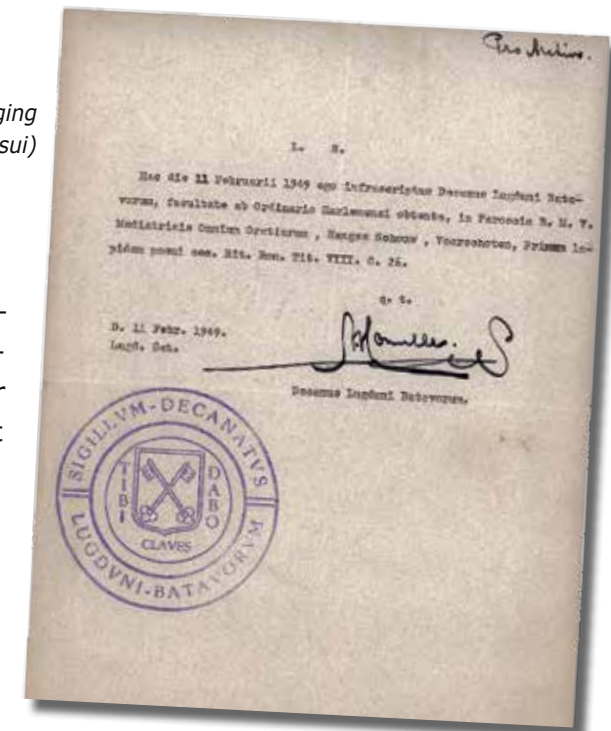
waterstaat een aangepaste schets maken van een bescheiden stenen kerkje, waarvan het voorlopige dak zou bestaan uit het dak van de oude kerk. Dit is de enige manier om van de wederopbouw toestemming te krijgen vanwege het gebrek aan hout. In overleg met Bisdom Haarlem wordt het een noodkerk genoemd, om de procedures in Den Haag te versnellen. Zomer 1948 komt er bericht dat de bouwplannen zijn goedgekeurd.

Om het zakelijk in goede banen te leiden wordt het hoog tijd dat er een kerkbestuur komt, maar dan moet het eigenlijk een zelfstandige parochie worden, en dat heeft weer de nodige voeten in de aarde.... De knoop wordt doorgemaakt in een gesprek tussen de provinciaal, de rector, de vicaris-generaal en de bisschop. Per 25 september 1948 worden alvast tot kerkmeester benoemd: L. van den Berg, H. Compeer, G. van der Hulst en J.G. Schrama.

Op 6 oktober vindt de aanbesteding plaats, waarvan een uitgebreid verslag staat in de Leidse Courant. De firma A.J. Kokshoorn uit Voorschoten heeft het laagste ingeschreven en mag het kerkje bouwen voor fl. 63.744. Meer details staan in bijlage 1. De oude hulpkerk wordt smalend een "bollenschuur" genoemd waar regen en wind vrij spel hebben en de journalist stelt de vraag waarom de paters al zolang in een stenen huis wonen terwijl de kerk van hout is!

Het ontwerp is sterk verwant aan de oud-christelijke basilica, wat nog versterkt wordt door de ronde bogen. Boven het priesterkoor komt een klokkentorentje waarin de bestaande Angelusklok zal worden gehangen. Vanwege de soberheid zal de vloer bestaan uit geperste cementtegels, rood in de kerk en geel op het priesterkoor. De muren worden wit gepleisterd met een 1,5 meter hoge lambrisering van schoon metselwerk van geelbruine steen. "De buitenmuren

Oorkonde van eerste steenlegging
(primum lapidem posui)

zijn opgetrokken uit Waalsteen moppen, niet gevoegd doch met de truffel gladgestreken, onderbroken door rijen kleine ramen, die gevuld met kathedraalglas in gezaaide tinten een warm licht doorlaten." De muren zijn zo berekend dat t.z.t. een definitief dak met eiken balken kan worden geplaatst dat steiler is en het gebruik van dakpannen mogelijk maakt. Tot die tijd is men gebonden aan rubberoid en leislag. Aan de voorkant kan op den duur een klokkentoren aangebouwd worden waarna het idee van een noodkerk zal zijn verdwenen! Het ontwerp is van twee architectenbureaus, te weten ir. H.A. van Oerle en J.J. Schrama uit Leiden en A. Ham uit Heiloo. De laatste verdwijnt snel naar de achtergrond. Parochiaan Koos Schrama wordt "de" architect.

In het interview zegt pater Bonsel dat de nieuwe kerk 330 zitplaatsen krijgt (tegen de oude 230), nog steeds bescheiden maar er zijn plannen voor een nieuwe kerk aan de Haagweg (i.p.v. de "tijdelijke" Leonardus) en aan de Lage Morsweg.... Medio november gaat de eerste spade de grond in. Dezelfde week komt de brief binnen van de Bisschop van Haarlem, waarin hij het "Rectoraat nabij de

Het oude dak op nieuwe muren

Haagsche Schouw onder Voorschoten" verheft tot een *zelfstandige parochie per 28 november 1948*. Pater Bonsel wordt uiteraard de eerste pastoor; hij blijft daarnaast Overste van Huize Montfort.

Op 11 februari 1949 (het feest van Maria's Verschijning te Lourdes) wordt de eerste steen gelegd door deken Homulle. Omdat het houten dak van het oude kerkje nodig is, verschijnt een "echte noodkerk" op het achterterras van het klooster. Eind maart is het zover en wordt van kerk gewisseld.

Begin juli is het buitenwerk klaar en wordt hard gewerkt aan de binnenkant. Zo hard, dat niet gewacht wordt totdat de versgebakken kalkzandstenen voor de binnenmuren en bogen volledig uitgedroogd zijn. *Nog vele jaren zal het pleisterwerk van de muren bladderen totdat alle vocht eruit is gestookt*. Eind juli is het priesterkoor gemetseld en zijn de zij-altaren geplaatst. De communiebanken staan klaar, wachtend op het hoofdaltaar van travertijn-marmer. Enkele parochianen vervaardigen de ambo's (er past geen preekstoel in het sobere ontwerp), de godslampen, de kandelaars en het hek van de doopkapel, naar tekening van architect Schrama. De verwachting is dat de inwijding zoals gepland op 15 augustus kan plaatsvinden. De parochianen kunnen nauwelijks wachten want in de noodbehuizing is het erg primitief en op warme dagen niet te harden.

Dan slaat het noodlot toe.

Op 12 augustus 's middag te kwart over drie worden de paters van Huize Montfort opgeschrikt door het bericht: De Pastoor is in de tram niet goed geworden. Hij had op weg naar de nabije halte van de gele tram nog een paar aanwijzingen gegeven aan de werklui en was verlaat naar de tram gehold. Direct na het instappen glijdt hij onderuit en sterft ter plekke, 60 jaar oud. De werklui van de nieuwe kerk dragen hem terug naar het klooster waar hij wordt opgebaard.

Op 15 augustus 1949 wordt de kerk inderdaad ingewijd door kapelaan van Heusden, maar van enige vreugde is vanzelf geen sprake. De dag erna wordt bouwpastoor Bonsel onder zeer grote belangstelling begraven. Eind augustus wordt pater Gerard de Greeve tot pastoor benoemd, maar voor hij zijn taak op zich neemt gaat hij bij het verhuizen door zijn rug en moet langdurig worden opgenomen. De installatie wordt afgeblazen.

In maart 1950 is de situatie onveranderd en wordt besloten pater Cornelis Holthuisen als pastoor te benoemen. Zo kan eindelijk de feestelijke consecratie van de nieuwe kerk worden georganiseerd: Bisschop Huibers van Haarlem komt daarvoor op zondagavond 4 juni 1950 naar Voorschoten. Een paar weken later is de bisschop er weer om maar liefst 26 jongens, 23 meisjes en 3 volwassenen het H. Vormsel toe te dienen.

De bisschop wordt begroet door de dochters van de architect. Net zichtbaar Jan Akerboom sr.

3. De parochie heeft een echte kerk (naast het klooster) en brengt vruchten voort!

(1950-1975)

In september 1951 trekken 22 studenten met 4 paters leraren in Huize Montfort, dat tijdelijk dienst gaat doen als Apostolische School, oftewel klein-seminarie. Sober maar niet somber, staat boven het verslag uit die tijd. In januari 1952 wordt pastoor Holthuizen alweer overgeplaatst en wordt pater De Greeve alsnog pastoor.

In de jaren die volgen wordt elk jaar in januari in De Groote Vink een parochieavond gehouden, vaak met toneelopvoeringen van "Amicitia" uit Wassenaar. Medio 1955 vertrekken studenten en hun paters naar "Beresteyn" dat door de orde is aangekocht.

In augustus 1956 worden nieuwe "altaarmeubelen" in gebruik genomen, ontworpen door architect J.G. Schrama en gemaakt door M. v.d. Poel. Eind 1957 wordt een kerstgroep aangekocht.

Vlak voor oudjaar overlijdt plotseling kerkmeester Compeer; hij wordt opgevolgd door H.L. Kooloos.

Op Eerste Paasdag (21 april) 1957 draagt de eerste "zoon van de parochie" - die al eerder is ingetreden bij de montfortanen - zijn eerste H. Mis als priester op: Th. (Dik) Kooloos. Een jaar later, met Pasen 1958 is het de beurt aan de

Een lange rij parochianen wil Dik Kooloos feliciteren.

Voorafgegaan door de reeds eerder gewijde Dik Kooloos komen de broers Schrama de kerk binnen.

broers Gerard en Jacques Schrama. Op Eerste Paasdag mag Gerard aan het hoofdaltaar een plechtige Hoogmis opdragen, terwijl zijn broer aan het zijaltaar een stille Mis leest. Op Tweede Paasdag is het de beurt aan Jacques, waarbij Gerard assisteert. Uiteraard viert niet alleen de familie, maar de hele parochie feest.

Vanaf eind april wordt het aantal missen uitgebreid tot 7u30, 9u30 (Hoogmis) en 11u30. Niet omdat er plaatsen tekort zijn, maar als extra service. In augus-

Plechtige Mis met Gerard Schrama aan het hoogaltaar en Jac aan het zij-altaar.

De in 1958 net gedecoreerde kerkmeester-koster Jan Schrama.

Vier misdienaars rusten uit in 1958: Jan van Dijk, Wim van Assen, Geert-Jan Schrama en Jan Akerboom.

De in 1961 jubilerende pastoor de Greeve (niet zichtbaar) wordt toegesproken door pater Spobeck. Verscholen achter hem Jo Schraven-vd Poel. Verder vlnr Rob Schraven, Nol Kooloos en dirigent Piet Schrama

tus wordt op bescheiden wijze stilgestaan bij het feit dat de montfortanen 25 jaar eerder naar de Haagse Schouw kwamen. "Het is een bloeiende maar kleine geloofsgemeenschap geworden, een bundeling van de uiteindjes van drie grote parochies, waarmee de gelovigen zich toch ook verbonden voelden". De kronikeur weet dat dit de parochie beperkt in haar mogelijkheden.

Deze zorgen worden niet kleiner als de plannen in de Morsch voor een eigen kerk weer opduiken. De stichting van de RK Pacelli-school aan de Damlaan wijst in die richting, zo meent het bestuur, dat zich in een brief tot de Bisschop (van Rotterdam inmiddels) wendt.

Met Pasen 1959 mag de vierde parochiezoon zijn eerste H. Mis opdragen: Arie van der Hulst. Hij krijgt "thuis" op Rijndijk 7 een serenade van de Sint Laurentius harmonie uit Voorschoten.

Een andere Arie van der Hulst krijgt kort daarna de onderscheiding "Pro Ecclesia et Pontifice" omdat hij 25 jaar organist aan de kerk is. Hij blijft doorgaan tot hij in 1964 overlijdt.

Met Pasen 1960 draagt parochiezoon Leo van Winden zijn eerste H. Mis op: weer groot feest!

In mei van dat jaar worden de vaste plaatsen en de afzonderlijke mannen- en vrouwenkant afgeschaft. Alleen de collectanten houden hun eigen plek.

In maart 1961 wordt – na jaren van overleg – het oude orgel (een "pirament" volgens de Katholieke Klokken- en Orgelraad) afgebroken en bouwt de firma Pels een nieuw orgel, dat maar met moeite in de beschikbare ruimte past. Het orgel kost 12.000 gulden en heeft twee manualen. In april 1962 wordt een nieuwe doopvont (ontwerp van architect Schrama) in gebruik genomen.

In de kronieken van 1962 wordt geklaagd over een teruglopende deelname aan het parochieleven, waardoor er minder mensen zijn voor de schoonmaak, naaiwerk en voor acolythendienst. In 1964 wordt dat herhaald en constateert de schrijver (altijd een pater) dat men alleen nog naar de mis gaat. Er gaan gelukkig wel meer mensen ter communie, vanwege het feit dat men nog maar 1 uur tevoren nuchter moet zijn. In 1966 is het werk zodanig teruggelopen, dat er geen kapelaan meer nodig is. Op 1 oktober 1966 wordt er een mis op de zaterdagavond ingevoerd.

Een misdienaarsuitje naar Schiphol o.l.v. pater Spobeck op 9 augustus 1962: staand v.l.n.r. pater Spobeck, Antoon van Winden, Harry Akerboom, ? v/d Hulst, broeder Winfried, Gerard Niersman, ? de Lange, Jan van Dijk, Arnold van Winden, Henk Niersman, Jos Meijer, Ben Opdam. Knielend v.l.n.r. Kees Akerboom, Harry Akerboom jr., Rudi van 't Zandt, Wim Arts, Hans van de Assem, Kees van 't Zandt en Richard Hart Nibbrich.

Begin jaren 60 is er veel te doen over de dreigende annexatie door Leiden, maar als het in 1966 daadwerkelijk gebeurt, zwijgen de parochiekronieken. De Hoge Morsweg is niet langer van Oegstgeest, en de Rijndijk niet langer van Voorschoten.

Nog een feitje: in november 1961 rijdt de laatste tram door de parochie.

In 1967 komt er een regel dat 65-plussers niet meer lid van een kerkbestuur mogen zijn. Dit betekent dat de kerkmeesters van het eerste uur moeten opstappen: L. v.d. Berg en G. v.d. Hulst. Zij worden in april opgevolgd door Cor Akerboom (secretaris) en Daan Verplancke (penningmeester). Een complete lijst van kerkbestuursleden staat achterin dit boekje.

Op de foto van een huwelijksmis in 1969 is het warme licht rooster zichtbaar onder de knielende misdienaar. Een geliefd plekje!

Die zomer (juli 1967) krijgt pastoor De Greeve een andere functie binnen de orde – hij blijft in Huize Montfort wonen, waar het provinciaal wordt gevestigd en de missieprocurer vertrekt. Als pastoor wordt benoemd pater Frans Knibbeler. De combinatie van pastoor en overste komt te vervallen want de Pater Provinciaal

Krantenknipsel uit de Leidse Courant van 25 februari 1964.

wordt vanzelfsprekend overste van het klooster. Het koor zingt bij de wisseling een mis van Perosi en een lied van Huub Oosterhuis. De nieuwe pastoor is niet zo'n schrijver zodat de kroniek nauwelijks meer wordt bijgehouden.

In november 1967 wordt de vroegmis van 7u30 ingeruild voor een zondagavondmis om 18u30. In december gebeurt er iets nieuws: op zondagavond een jongerenmis met beatmuziek!

In 1971 krijgt het uitgedunde RK Mannenkoor St Caecilia versterking van... maar liefst 13 dames. Het koor houdt wel de naam en kan voortaan vierstemmig zingen!

In 1972 verhuist het provinciaal van de montfortanen naar Oirschot en wordt het klooster een stuk leger. In augustus 1973 wordt nog feestelijk herdacht dat de montfortanen 40 jaar daarvoor naar de Rijndijk kwamen. Bisschop Simonis van Rotterdam leidt de feestelijke viering.

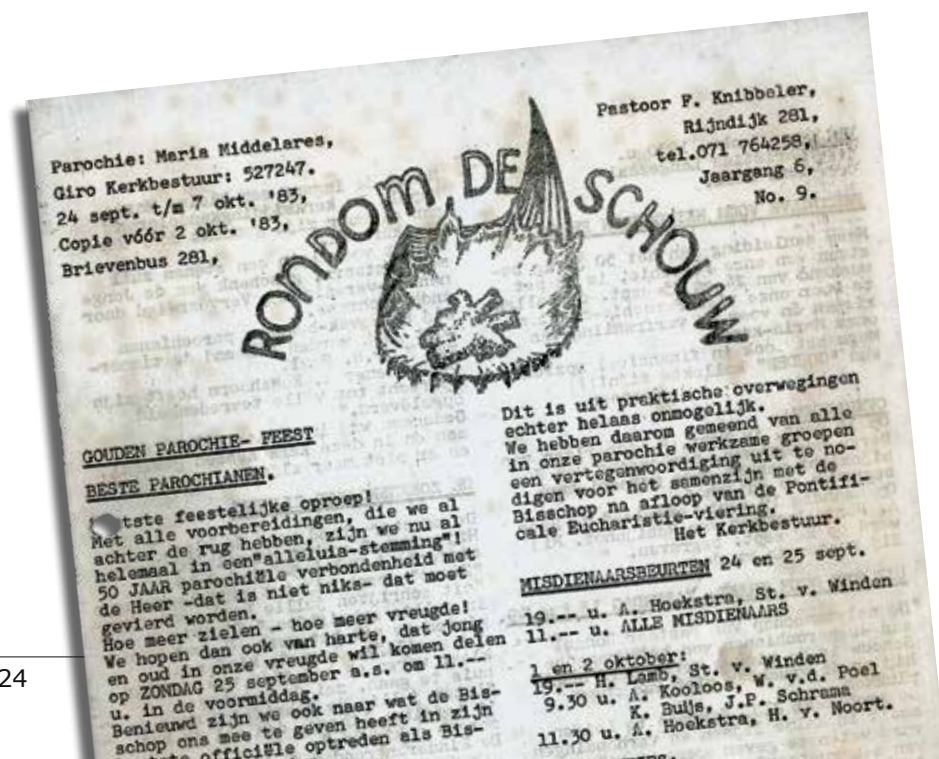
Echter, eind 1975 besluiten de montfortanen te vertrekken: het klooster wordt verkocht aan de Zusters Dominicanessen van Bijdorp-Voorschoten. Enkele pater blijven in de buurt en gaan de gemeenschap van Beresteyn in Voorschoten versterken. Pater Knibbeler blijft eenzaam achter in een "tuinhuisje"....

4. Een kerk en een pastoor, beiden op zichzelf

(1976-1984)

Omdat pastoor Knibbeler natuurlijk niet al te lang in zijn tijdelijk onderkomen kan blijven, gaan dezelfde architecten die ook voor de kerk verantwoordelijk waren voortvarend aan de slag. Het vinden van het benodigde geld is een groter probleem. De orde der montfortanen, als "veroorzaker" van het huisvestingsprobleem, wil wel fl. 25.000 bijdragen, maar dat is bij lange na niet genoeg. Met tegenzin geeft het bisdom toestemming de PCI (Parochiële Caritas Instelling, de opvolger van het Armenbestuur) op te heffen en het geld in kas – ruim fl 75.000 – ter beschikking te stellen aan de parochie. Dan kan de bouw snel beginnen; het feit dat de grond onder de nieuwe pastorie aan de Zusters was verkocht vormt geen obstakel, ze geven notarieel het recht van opstal.

Een pastoor alleen, zonder een klooster vol medebroeders voor eventualiteiten, kan de hulp van vrijwilligers goed gebruiken. Na een parochieavond in de kantine van Scheepswerf Akerboom wordt in 1977 een enquête onder de parochianen gehouden over de behoefte aan een parochieblad, een gezinsmis en activiteiten voor jongeren. Als gevolg van de positieve respons verschijnt in mei 1978 jaargang 1 nummer 1 van een blad dat al gauw "Rondom de Schouw" gaat heten. De oplage is in het begin 150. Joop van Buuren schrijft het halve blad vol.

E.H. Communie met gezellig samenzijn na afloop met pastoor Knibbeler in de soos achter het klooster (met de nieuwbouw van de Stevenshof net zichtbaar) 1979 en 1983.

De zusters, die in het klooster zijn komen wonen, laten zich niet onbetuigd en met name Zuster Justine Konings wordt een drijvende kracht, o.a. in

de redactie. De "soos" van de zusters wordt een vaste plek in de tuin van het klooster waar parochianen bijeenkomen.

Zr Justine zit in bijna iedere werkgroep die de parochie telt.

De mistijden zijn inmiddels zaterdag om 19 uur en zondags om 9u30 en 11u30.

Eind oktober vergaderen het kerkbestuur en de redactie gezamenlijk om de situatie te bespreken: de nieuwbouwwijk Koppelstein in de Hoge Mors betekent 60 nieuwe gezinnen, eindelijk wordt de daling een halt toegeeroepen!! April 1981 worden enkele kinderen uit de parochie gevormd in de Leonarduskerk, wat het totaal op 31 vormelingen brengt. Men hoopt het binnenkort weer zelf te kunnen organiseren!

Zomer 1981 krijgt de pastoor een kleine hartaanval maar is gelukkig weer snel aan het werk. Enigszins los daarvan wordt in 1982 een pleidooi gehouden in het blad voor lekenvieringen. Pastoor Pot van de naburige Leonardusparochie geeft een cursus hiervoor. In juni 1983 wordt een avond gehouden voor de nieuwe bewoners van de wijk Stevenshof. De Leidse Raad van Kerken heeft de organi-

satie in handen, want het bisdom wil de zaak oecumenisch aanpakken - iets waarover het kerkbestuur gemengde gevoelens heeft. Vanuit het Dekanaat Leiden zit pater Pot o.f.m. in de commissie voor de Stevenshof. "Voorlopig" kerken de gelovigen nog in hun eigen kerken, zo blijkt uit een brief aan alle inwoners van de Stevenshof van zomer 1983: de katholieken in de Middelaresherk en de protestanten in de Maranathakerk of Bevrijdingskerk.

Op 25 september is het feest! Het gouden jubileum van montfortaanse aanwezigheid aan de Rijndijk wordt gevierd en opnieuw is Bis-

schop Simonis van Rotterdam (die net heeft gehoord dat hij aartsbisschop is geworden) de eregast. De broers Schrama zijn enkele van de paters montfortanen die mee voorgaan in de viering. De parochianen hebben geld ingezameld voor een nieuwe Mariakapel en voor de eigen missionarissen: de paters Van der Hulst, Kooloos en Van Winden en zuster Westgeest.

V.l.n.r.
pater J. Corbeij,
pater G. Schrama,
provinciaal pater
H. Somers, bisschop
A. Simonis, pastoor
F. Knibbeler, pater
Chr. Corbeij en
pater J. Schrama.

Drie parochia-
nen krijgen de
onderscheiding
"Pro Ecclesia
et Pontifice",
v.l.n.r.
H. Kooloos,
A. Akerboom,
D. de Groot met
echtgenotes en
de bisschop.

Begin 1984 bestaat het vrijwilligerskader blijkens een opsomming in "Rondom de Schouw" uit de gezinsvieringengroep, de koren en de redactie en bezorgers van het blad. Uiteraard zijn er ook de lectoren, de koster, de misdienaars, de schoonmakers en vast nog wel meer. De "top-vrijwilliger", zuster Justine, viert dat ze 40 jaar dominicanes is.

In april 1984 is er overleg met het bisdom over de Stevenshof en de aanstaande pensionering van pastoor Knibbeler, die het jaar erna 65 hoopt te worden. Dit in de wetenschap dat door het priestertekort een eigen pastoor steeds moeilijker wordt en de Stevenshof een wijk wordt met (in theorie) 4000 katholieken!

In september gaat het jongerenkoor op oecumenische grondslag (maar met vrijwel geen katholieken erin) van start. Het krijgt later de naam Dabar. In het najaar staat in zes afleveringen van het parochieblad een lectorcursus, geschreven door Joop van Buuren, op dat moment een van de actiefste parochianen. Het blad heeft een oplage van 600!

Opnieuw slaat het noodlot toe.

Op 30 december 1984 overlijdt pastoor Knibbeler, thuis in zijn eigen pastorie. Omdat hij de telefoon niet opneemt, alarmeert de familie een van de parochianen die hem vindt. Anders dan in 1948 zijn er geen huisgenoten, die de laatste eer kunnen bewijzen en de taken in de parochie kunnen overnemen..... Hij wordt begin 1985 plechtig begraven.

5. Het gaat ook zonder eigen pastoor!

(1985-1992)

Laten we onmiddellijk vaststellen dat deze titel niet betekent dat een parochie geen herder nodig heeft. Zonder herder valt een kudde uiteen! Wel blijkt dat het vrijwilligerskader tot heel veel in staat is, en zeker tijdelijk veel kan opvangen.

Gelukkig is pater Henk Pot, de franciscaanse pastoor van de buurparochie aan de Haagweg, bereid de helpende hand te bieden. Hij zit al in de begeleidingscommissie van de Stevenshof en in het bestuur van het dekenaat en is dus een voor de hand liggende keus van de bisschop. Omdat pastoor Pot in eigen parochie al verplichtingen heeft, zal de montfortaanse pater De Waard assistentie verlenen. Hij is een oude bekende van de Rijndijk en woont nu in Voorschoten op Beresteyn.

Er zit verandering in de lucht. In april 1985 komt de Parochie Advies Raad (PAR) voor het eerst bijeen. Hierin zijn zowel werkgroepen als de wijken (Hoge Mors, Koppelstein, Rijndijk en Stevenshof) vertegenwoordigd. In augustus start het kinderkoor "De Rijnvinkjes", o.l.v. Nora Bakker en Elly van der Geest, parochianen die ook de pastorale school volgen en.... de parochie krijgt voor het eerst een eigen school: Het Klankbord!

Er zijn ook "verliezen" te noteren: kerkbestuurder van het eerste uur J.G. Schrama heeft alle termijnen volgemaakt en treedt af na 37 jaar. Zijn afscheid gaat niet ongemerkt voorbij: er wordt voor 125 gulden aan cigaren opgerookt! Inmiddels is ook H.L. (Henk) Kooloos gestopt na 27 jaar. Latere bestuursleden zullen (en mogen!) dat niet meer evenaren. C.H. (Cor) Akerboom komt later met twintig jaar (1967-1987) het dichtst in de buurt. Verder verlaten de Zuster Dominicanessen in 1985 het klooster, maar zuster Justine blijft gelukkig actief, vanuit haar nieuwe stek aan de Rijnsburgerweg. Haar "Soos" is de parochie wel kwijt!

Op 1 oktober krijgt de parochie te maken met een nieuw fenomeen: een pastoraal werker. Jan Koeleman is 33 jaar oud en tot dan werkzaam in Sassenheim. Pater de Waard trekt zich terug en overlijdt helaas een paar maanden later na een kort ziekbed. Omdat een pastoraal werker (PW) veel kan en mag, maar niet alles, springt emeritus pastoor Wentholt bij vanuit Wassenaar.

Een jaar later (oktober 1986) is de tijd rijp voor de eerste woord & communieviering. Pastoor Pot is dan al een tijdje ziek, wat betekent dat pastor Koeleman in zijn eentje twee parochies draaiende mag houden! De viering van 11u30 wordt geschrapt en een onzekere tijd breekt aan.

In februari 1987 stopt pater Pot officieel als pastoor van de Maria Middela-res parochie en wordt emeritus pastoor Wiegerinck benoemd tot administrator. Pastor Koeleman blijft behalve volledig verantwoordelijk voor de Middela-resparochie ook nog wel actief in/voor de Leonardus-parochie, vooral met groepen die voor beide parochies werkzaam zijn.

In september wordt het "trio" pastoor Paardekooper, pater Hessing msc en mw. Bep van der Zijden (die een opleiding tot pastor volgt) uit Voorschoten ingeroosterd, zodat de vieringen doordeweeks en in het weekend geregeld zijn. De viering van 11u30 hoort definitief tot het verleden. Op 1 januari 1988 wordt pastor Jan Koeleman officieel de eerstverantwoordelijke met deken Schlatmann als administrator. Pastor Koeleman komt met vrouw en kinderen in de Stevenshof wonen, aan de IJsbahn "op het randje van oud- en nieuwbouw", zo zegt hij. De parochie krijgt financiële steun vanuit het bisdom om de werkgeverslasten te kunnen dragen.

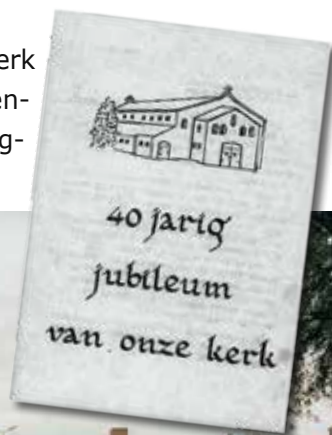
Parochieavond in de RK basisschool. Derde van links pastoor Paardekooper uit Voorschoten in gesprek met Cor den Os en Bep Kramp (op de rug gezien). Joop van Buuren (in rode trui) prattend met Mieke Gianotte. Staand Peter Brandsma. Inzet zuster Justine.

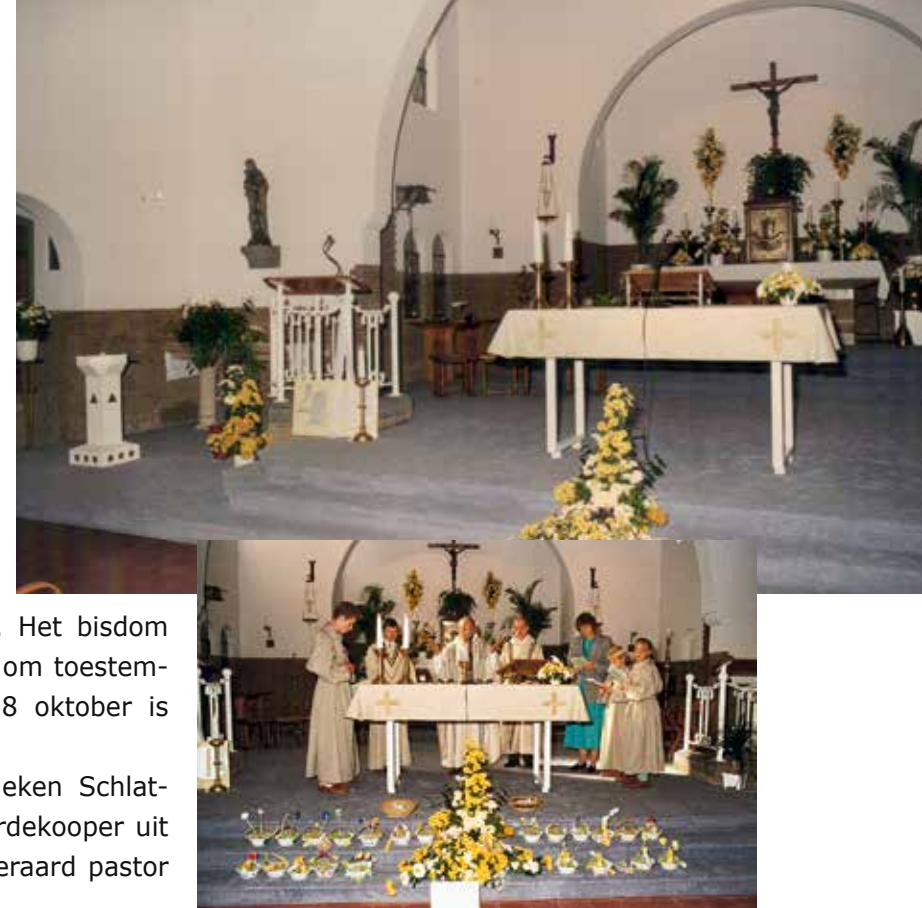
Qua pastorwisselingen breekt een rustiger tijd breekt aan, maar op pastoraal gebied bruist het. De PAR wordt een echte Parochieraad die in september 1987 feestelijk wordt geïnstalleerd. Deze buigt zich met grote regelmaat over beleidsplannen en zaken die de werkgroepen betreffen. Daarnaast betekent de nieuwe wijk Stevenshof extra werk maar vooral ook extra parochianen en vrijwilligers!

Verlichting van de geldnood komt ook uit protestantse hoek: na enkele jaren van aftasten wordt per 1 januari 1989 de Samen Op Weg (SOW) gemeente huurder van de kerk en pastorie. Tijden van vieringen en vergaderingen moeten op elkaar worden afgestemd en voor allerlei praktische kwesties is er ineens een gesprekspartner bij! Aanvankelijk worden voor de protestantse eredienst de beelden afgedekt, later komt er een groot gordijn, dat netjes wordt weggewerkt achter de grote boog tussen het hoogaltaar-tabernakel en het gewone altaar.

In 1989 is er ook tijd en energie voor een feest: de kerk bestaat 40 jaar! Eind september wordt er een spullenmarkt en sponsorloop gehouden voor de saamhorigheid en om geld in te zamelen voor de verbouwing.

Het interieur wordt opgeknapt: alles op het priesterkoor wordt wit, de communiebanken worden verwijderd en er komt blauwe vloerbedekking. Het bisdom wordt pas achteraf om toestemming gevraagd.... 8 oktober is het feest! Voorgangers zijn deken Schlatmann, pastoor Paardekooper uit Voorschoten en uiteraard pastor Koeleman.

In de zomer van 1990 stopt de steun uit Voorschoten omdat pater Hessing vertrekt en de pastoor aldaar alleen overblijft. Gelukkig kan Michel Jagerman, een 56-jarige priester wonend in Amsterdam, in de parochie komen werken. Vanwege zijn gezondheid kan dit slechts parttime zijn. Het samenwerkingsverband van de parochie met de Leonardus wordt uitgebreid met de Antonius, waar de nieuwe deken Banning voor 50% als pastoor beschikbaar is. Er zijn voor dit verband drie (part-time) priesters en één pastoraal werker beschikbaar. Het bestuur is akkoord op voorwaarde dat pastor Koeleman de eerstverantwoordelijke voor de parochie blijft. De deken wordt administrator.

Er zijn volop activiteiten en de PAR is druk doende schetsen te maken voor een ontmoetingsruimte achterin de kerk en uitbreiding van de pastorie.

Dan hoort het kerkbestuur eind 1990 dat de Zusters Dominicanessen hun klooster (dat ze sinds 1985 aan de Stichting Leidse Studentenhuisvesting verhuren) willen verkopen aan projectontwikkelaar Ouweland Bouw BV uit Katwijk....

6. Nieuwbouw of niet?

(1991-1992)

De projectontwikkelaar wil graag behalve het klooster ook het kerkje aankopen om op het totale stuk grond een appartementencomplex te bouwen. De Gemeente Leiden steunt het idee om aan die kant van de stad een "markant complex" neer te zetten. Alvorens een officiële vergunning aan te vragen, benadert Ouwehand het kerkbestuur. In april 1991 biedt hij in ruil voor de grond aan "gratis" een moderne kerk neer te zetten midden in de nieuwbouwwijk Stevenhof, naast het winkelcentrum (waar nu de Gall & Gall zit). Een commissie gaat voor het bestuur de voors en tegens op een rijtje zetten en meer details van het aanbod verzamelen.

Op 11 november belegt het bestuur een informatieavond voor alle parochianen in Het Klankbord. Daarna komt het in de krant, verontruste parochianen klimmen in de pen en ook de Parochieraad wil een actieve rol spelen. Voorlopig besluit het bestuur de onderhandelingen met de bouwer voort te zetten.

Het dilemma verdeelt de parochie compleet. De scheidslijnen lopen niet zoals verwacht werd tussen de "oude hap" (van de Rijndijk en de Hoge Morsweg) en de nieuwkomers; de zaak ligt veel complexer. Zaken als de centralere ligging, verwachte groei en onderhoudskosten worden gewogen tegen de emotie van het eigen kerkje en de toekomstige slagschaduw van hoge flats eromheen. De SOW huurder kan niet anders doen dan afwachten.

De militante overbuurman en parochiaan
Theo Westgeest.

Na pamfletten en krantenberichten volgt een tumultueuze tweede informatieavond op 27 april 1992. Het bestuur besluit een grote enquête te houden. Er worden ruim 600 formulieren verspreid waarvan er maar liefst 75% wordt ingeleverd!

De uitslag toont een meerderheid van 57% voor blijven zitten, 25% wil verhuizen en 18% heeft geen voorkeur. De parochieraad en uiteindelijk het bestuur accepteren de uitkomst. Ook de aannemer kan niet anders en besluit ook het klooster voorlopig te laten staan (met de studenten die er kamers huren).

Wel wordt er in 1996 een appartementenblok aan de westkant pal naast de kerk gebouwd, wat leidt tot beperkte schade aan het gebouw door

de heiwerkzaamheden. Aanvankelijk wordt een deel van de nieuwe flat aan het oog onttrokken door hoge populieren, maar die bezwijken na een ongelukkige snoeibeurt tien jaar later.

Pas in 1998 lukt het om de grond onder de pastorie aan te kopen, wat het kerkbestuur een rustig gevoel geeft, niet wetende wat de toekomst brengen mag. Bij de kadastrale scheiding van klooster en kerk in 1949 was alleen de grond onder kerk en een deel van het voorplein aan de parochie toebedeeld; van een pastorie was nog geen sprake. In 1975 (toen de Zusters het klooster kochten) en 1985 (toen ze weer vertrokken) werd het niet nodig gevonden het notarieel te regelen.

7. Inniger samenwerking met de buurparochies

(1992-2001)

Weekend van 31 okt en 1 nov 1992: Kennen wij elkaar ergens van?

Het is gelukkig niet zo dat de nieuwbouw kwestie alle aandacht opeist. De pastores Koeleman en Jagerman, samen met vele vrijwilligers bouwen de parochie verder uit. Er zijn avonden waar behalve aan de gezelligheid ook aan de gemeenschapsopbouw en kadervorming wordt gedaan. Was dat in de oude tijd in "De Grote Vink", nu is dat steeds vaker in de kerk zelf. Door de nieuwe wijk en door het enthousiasme van de pastores groeit het aantal vrijwilligers en werkgroepen.

Wat niet groeit is het aantal priesters in het bisdom. In oktober 1992 wisselt vanwege de dekenswisseling ook het administratorschap. Als de nieuwe deken na enkele maanden

Carel Bruens legt het nog één keer uit.

Afscheid van pastor Koeleman.

den plotseling overlijdt, benoemt de bisschop emeritus-pastoor Wiegerinck opnieuw tot administrator. Door het vertrek van pastoor-deken Banning is de Antoniusparochie vakant gekomen en in de Leonardusparochie gaat pater Pot in 1993 vertrekken zonder dat de franciscaner orde een nieuwe pastoor kan leveren. Voldoende reden voor het bisdom om druk uit te oefenen op de drie besturen om nog inniger te gaan samenwerken. Alleen op die basis kan er een nieuwe pastoor komen!

Zowel Jan Koeleman als Michel Jagerman zijn onderhand toe aan een nieuwe uitdaging en aanvaarden benoeringen in resp. Noordwijkerhout en Oude Wetering. Het afscheid van beide pastores is in juni 1993.

Vanaf dat moment vergaderen kerkbestuur (KB) en parochieraad (PR) elke maand gezamenlijk, want er komt steeds meer overlap tussen beide organen, vooral nu er voor het bisdom een alles omvattend plan gemaakt moet worden voor de toekomst van de drie parochies. Er komt een heuse sollicitatiecommissie!

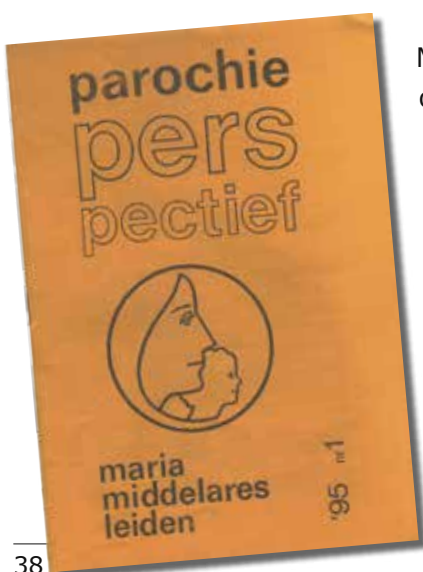

Afscheid van pastor Jagerman (r), in gesprek met Nora Bakker en Rien de Bruijn.

Toneelstukje bij afscheid pastores Koeleman en Jagerman: v.l.n.r. Jan Akerboom, Joop van Buuren, Carel Bruens en Gerda Westgeest.

De eerste die (per 1 november) aangesteld kan worden is pastoraal werker Henk de Groot. Korte tijd later komt de beloofde pastoor: zowaar een montfortiaan, die Voorschoten en Leiden goed kent van vroeger en op zijn 55^e afzwaait als vlootaelmoezenier: pater Fons Walters. Beide pastores worden op 12 december 1993 geïnstalleerd als het pastorale team van de drie parochies. De drie besturen vormen om de zaak te coördineren een Stuurgroep, waarin de pastoor en de drie vice-voorzitters van de besturen zitten.

Met het aantreden van het nieuwe team krijgt ook het parochieblad een nieuwe naam: "Rond-om de Schouw" wordt "Parochie Pers Pectief", oogt moderner en wordt van illustraties voorzien door de kunstzinnige parochiaan Carel Bruens. Wie blijft is redacteur van het eerste uur Joop van Buuren, *hij gaat pas in 1996 na 18 jaar geschreven te hebben!*

Op zondag 25 september 1994 wordt in de Middelaeskerk plechtig de Samenwerkings-overeenkomst getekend door de besturen van

Na de ondertekening verzameld in de tent: v.l.n.r. Pastor Henk de Groot, Frans Tuithof (L), Lies Kooloos (M), pastoor Fons Walters, Dé Steures (L), Ineke Buis (M), Lous Roman (M), Jo van Marwijk (A), Philip Dankloff (L), Peter Körnmann Rudi (A), Trien Schakenbos (A), Rini Nuijten (A), Han van Schagen (M).

de drie parochies. Om belangstellende parochianen van de Leonardus, Antonius en Maria Middelaes te herbergen, wordt een grote tent neergezet op het kerkplein.

In november wordt melding gemaakt van oplevering van "vlek 26" in de Stevenshof, die daarmee zijn voltooiing nadert. Verder heeft de nieuwe pastoor wat wensen aangaande de kerk: kan het koor niet beneden zingen? kan de kerstboom niet pas NA de 4^e zondag van de Advent?

In 1995 wordt gesproken over invoering van Woord & Gebedsvieringen, zoals de Antoniusparochie die al langer kent. Ook het inrichten van een centraal secretariaat komt aan de orde. Verder worden enkele banken verwijderd en een tijdje schermen geplaatst om de ("40-50") kerkgangers meer voorin te krijgen, maar het experiment geeft teveel verzet.

Ook het "af dalen" van het koor gaat niet zonder slag of stoot, maar medio 1996 wordt de proef op de som genomen. Het meeverhuizen van het orgel of tenminste de speeltafel is een punt van onderzoek. Een bouwcommissie buigt zich enkele jaren over aanpassing van het priesterkoor en vervanging van de banken door meer comfortabele stoelen, die bovendien een meer intieme opstelling mogelijk maken.

In september komen deskundigen van het bisdom de plannen ter plekke beoordelen. Zij adviseren de planken vloeren onder de deels verwijderde banken te vervangen – om struikelpartijen te voorkomen – door tegels die vrijwel identiek aan de oorspronkelijke uit 1949 zijn.

Architectenbureau Van der Laan (dat ooit de Leonarduskerk heeft ontworpen) wordt in de arm genomen en werkt plannen uit die ongeveer fl 150.000 gaan kosten. Dit gaat de draagkracht van de parochie te boven en na veel discussie valt het doek in april 1998: alleen de nog resterende banken worden gesloopt en vervangen door tweedehands witte stoelen met een blauwgrijze stoffen bekleding, mooi passend bij het bestaande priesterkoor. De kerkvloer wordt inderdaad geheel betegeld. Hoewel het verdwijnen van de banken niet iedereen bevalt, treedt gewinning op, zeker als een aantal bijpassende knielbanken wordt vervaardigd voor achterin de kerk.

Ruimte maken voor de tegels: Joop van Buuren (l) en Leo Kooloos (r).

Liturgische Agenda			
VAN DE DRIE SAMENWERKENDE PAROCHIES			
	ANTONIUSPAR.	LEONARDUSPAR.	MARIA MIDDELARES
Za. 11 feb.	19.00 uur Eucharistie p. Walters	19.00 uur Woord-Communie p. de Groot	19.00 uur Eucharistie p. v. Rossum
Zo. 12 feb.	10.00 uur Woord-Gebod p. de Groot	11.00 uur Eucharistie p. Walters	9.30 uur Eucharistie p. Walters
Za. 18 feb.	19.00 uur Eucharistie p. Walters	19.00 uur Eucharistie p. Jenniskens	19.00 uur Eucharistie p. v. Rossum
Zo. 19 feb.	10.00 uur Eucharistie p. Jenniskens	11.00 uur Eucharistie p. Walters	9.30 uur Eucharistie p. Walters
Za. 25 feb.	19.00 uur Woord-Gebod p. de Groot	19.00 uur Eucharistie p. Nedersticht	19.00 uur Eucharistie p. Walters

Intussen is met de kerst van 1997 een klein pijporgel geplaatst op de plek van het Jozef altaar. Jozef vindt een goede plek dichtbij Maria achterin de kerk en het koor heeft beneden weer goed contact met de organist. Het orgel boven wordt nog maar heel af en toe bespeeld.

Sinds het aantreden van het pastorale team begin 1994 is er een Inter Parochiële Coördinatie groep (IPC) opgericht om de drie parochies en hun tradities beter op elkaar af te stemmen. Dit ter ondersteuning van de Stuurgroep en de pastores. Vanaf datzelfde moment gaat ook de inhoud van de drie parochiebladen steeds meer op elkaar gelijken en komt er één rooster van vieringen.

Wat ook helpt bij het naar elkaar toegroeien, zijn de maaltijden die pastoor Walters met grote regelmaat thuis in de pastorie kookt voor groepjes vrijwilligers die hij uitnodigt uit de drie

Pastoor Fons Walters reikt de E.H. Communie uit aan zoon Bas en dochter Dorine van Els en Wilbert van Erp.

parochies. Genegenheid gaat door de maag, en onbekend maakt onbemind!

In januari 1997 krijgen alle parochianen van de drie parochies een enquête op de

mat met de vraag of de huidige samenwerking (drie parochies, maar één bestuur) goed is, te ver gaat of juist niet ver genoeg? De meningen zijn netjes verdeeld, waarop de stuurgroep besluit door te gaan richting fusie.

In april 1998 wordt de PR omgevormd tot een PV (parochievergadering), een orgaan met meer bevoegdheden zoals de andere twee parochies al vele jaren kennen.

Kort daarna, in september, treedt het kerkbestuur af om plaats te maken voor een bestuur van de drie parochies, een "personele unie". Dit is nadrukkelijk een stap richting fusie. Vanuit elke parochie, dus ook vanuit de Maria Middelares, stappen twee bestuursleden over. Het maakt het leven van de twee pastores

Pastor Henk de Groot in zijn element.

veel overzichtelijker na het maandelijkse vergadercircuit van drie besturen en een Stuurgroep. De PV blijft gewoon bestaan om de belangen van de eigen parochie te behartigen, wetend dat steeds meer samen zal worden gedaan, niet alleen "omdat het moet" maar vooral omdat heel veel samen leuker en beter kan.

Een goed voorbeeld is het jongerenkoor "Singit". Er zijn vanuit de postvormingen van de drie parochies maar net voldoende jongeren om af en toe vol enthousiasme op te treden met eigentijdse liederen. Maarten van Wijk neemt al vrij gauw niet alleen de pianobegeleiding maar ook het dirigeren op zich, en met succes!

Het ene bestuur, het centrale secretariaat (in de Antoniuspastorie) en de integratie van steeds meer werkgroepen (E.H. Communie, Vormsel, Woord&Gebed) leidt ertoe dat de fusie per 1 januari 2002 een vanzelfsprekende volgende stap wordt. De drie PV-en komen sinds de personele unie al geregeld bijeen en smelten op de fusiedatum samen tot één nieuwe PV met vijf afgevaardigden uit elke (voormalige) parochie. Parochiaan van de Maria Middelares Nora Bakker wordt coördinator van de drie parochies en hoofd van het centrale secretariaat.

Houdt de Maria Middelares hiermee op te bestaan? Geenszins!

In 1999 is het 50 jarige bestaan van de kerk herdacht in een feestelijke viering waarin deken Ammerlaan voorgaat met de eigen pastores. Verder is er een kleine tentoonstelling van oude foto's en kostbaarheden. Maar ook vooruitkijken durft de parochie! Het vertrouwen is groot genoeg om na jaren tobben in 2001 de gevelkachels uit 1982 te vervangen door een echte CV installatie. Het bisdom betwijfelt of het de moeite nog loont, maar laat zich overtuigen. In 2002 komt er dankzij een anonieme gift zelfs een WC naast de ingang, wat voor heel jong en heel oud een zegen is.

Wat wel stopt is eind 2002 de verhuur aan de SOW gemeente, die kampt met interne problemen naast het gedeelde probleem van teruglopend kerkbezoek.

8. Onderdeel van de Parochie LAM Gods

(2002- heden)

Het wordt rustiger aan de Rijndijk, omdat veel doordeweekse activiteiten zich op en rond het centrale secretariaat afspelen. De PV gaat vergaderen in het Leonardushuis, zeker na de sluiting van de Leonarduskerk eind 2003 een teken dat de PV voor hele parochie staat. Het bestuur komt bijeen in de woon-werkkamer van pastoor Walters.

Om de ex-parochianen van de gesloten Leonardus een gevoel van herkenning te geven worden de houten (door een parochiaan gemaakte) "kerkmeubelen" over de beide andere kerken verdeeld. De Middelareskerk krijgt het altaar, twee ambo's en de doopvont.

De burgemeester van Leiden bezoekt de Middelareskerk tijdens een receptie van de wijkvereniging (die het gebouw daarvoor huurt) en niet lang daarna (eind 2004) komt een officieel schrijven binnen dat het gebouw op de gemeentelijke monumentenlijst zal worden geplaatst. Vooral het ensemble met het klooster wordt waardevol genoemd.

Knipsel uit het Leidsch Dagblad van 10 januari 2005.

Bezwaar maken is uiteraard mogelijk, wat het bestuur dan ook doet op verzoek van het bisdom. Immers, het levert geen geld op maar wel allerlei beperkingen als het gaat om onderhoud en aanpassingen aan het gebouw. Verder wordt het klooster zwaar verwaarloosd door de projectontwikkelaar, die het laat uitwonen. Het is toch vreemd om het ene deel van het ensemble op de lijst te zetten, maar niets te doen tegen de verpaupering van het andere deel?

Helaas, protesteren helpt niet en begin 2006 wordt het kerkje een Gemeentelijk Monument. *De koppeling heeft wel effect want tot opluchting van de buurt wordt ook het klooster niet langer daarna op de monumentenlijst gezet.*

Misschien vanwege alle publiciteit meldt zich een nieuwe huurder, de Fellowship International Ministries, in Leiden geleid door een zwarte dominee die vooral Engels praat. Het is een migrantengemeenschap die al jaren van de ene gymzaal naar de andere zwerft voor hun zondagsdiensten. Ze zijn met maximaal 40 kerkgangers en hebben niet al te veel geld. "Of deze kerk...?" Het bestuur strijkt over het hart en het bisdom geeft verrassend snel toestemming. Hun komst in de zomer van 2006 geeft leven in de brouwerij en ook de omwonenden moeten wennen aan de ritmische en luide klanken want de kerkdeuren staan zomers

Viering van de Fellowship met combo en projectiescherm.

Nieuwe stoelen en nieuw tapijt, ambo's weer zwart. Koororgel is goed zichtbaar.

gastvrij open! Ze kerken op zondagmiddag, dus er zijn geen problemen met de "mistijden". *Helaas zakt ook daar het aantal leden weg, en begin 2009 houden ze ermee op, met achterlating van allerlei spullen.*

Ook de Antonius krijgt in die tijd een huurder: de "gewone protestanten" moeten hun Bevrijdingskerk sluiten en komen medio 2006 in processie over. Het samen (maar niet tegelijk) gebruiken van de kerkruimte betekent al gauw het einde van de kerkbanken aldaar: te statisch en voor het kleinere aantal kerkgangers al jaren eigenlijk niet meer geschikt en de protestanten zijn losse stoelen gewend.

Het bestuur besluit voor beide kerken dezelfde nieuwe stoelen aan te schaffen. Dat betekent in de Antonius een grote sloop-operatie, maar aan de Rijndijk is het een kwestie van op een nette manier de oude versleten stoelen kwijt raken. Dat lukt via Marktplaats.nl en de stoelen krijgen een derde leven in de Flevopolder. De nieuwe stoelen zijn op last van de brandweer koppelbaar.

De blankhouten zitting past goed bij het blankhouten altaar, doopvont en de ambo's afkomstig uit de gesloten Leonarduskerk. Tegelijkertijd wordt het interieur in oude luister hersteld: de bolvormige lampen als in 1949 komen terug en de ambo's worden weer zwart. De versleten lichtblauwe vloerbedekking uit 1989 maakt plaats voor een warme roodbruine tint. Ditmaal is het bisdom al

tevoren akkoord gegaan, overtuigd van de noodzaak. Zomer 2007 verandert aldus het kerkinterieur, voorlopig voor het laatst!

Intussen is ook rond het pastorale team alles anders geworden. Pastoraal werker Henk de Groot vindt het na 12 jaar tijd voor iets nieuws en krijgt een aanstelling in Voorhout. Hij neemt in juli 2005 afscheid. Het lukt in deze tijd van schaarste zowaar een opvolger te vinden. Het bisdom blokkeert een volledige aanstelling, want "twee full time pastores dat zou te royaal zijn voor een parochie", vergetend dat er twee kerken zijn en dat pastoor Walters tobt met zijn gezondheid. Inge Elling wordt de eerste vrouw (mede) aan het roer van de parochie. De situatie rond pater Walters verslechtert snel en medio 2006 neemt hij het moeilijke besluit dat stoppen "het beste" is.

De situatie van een pastoraal werker als hoofdverantwoordelijke met een priester als administrator "op de achtergrond" is voor de Maria Middelaars een bekende situatie. Ook nu weer een franciscaan die uitkomst brengt: pater Ton Peters, pastoor van de Hartebrugkerk en woonachtig in het klooster aan de Haagweg, dus op het grondgebied van de LAM Godsparochie. Daar woont ook pater Eugène Plouvier ofm, die regelmatig voorgaat totdat ook hij na de wake van Witte Donderdag 2008 moet stoppen vanwege zijn gezondheid.

Pater Jan van Duijnhoven ofm neemt zijn rol over, en doet dat blijmoedig tot op heden. Pater Ton Peters ofm blijft administrator (en maandelijks voorgaan) tot eind 2010.

Zo is ongemerkt het moment aangebroken dat het kerkgebouw er ruim 60 jaar staat! Gebouwd in 1949 als **Noodkerk** voor gelovigen in de uithoeken van Voorschoten en Oegstgeest, aan de binnenzijde verfraaid en een aantal malen aangepast aan de veranderende eisen en smaken. De buitenzijde is nog altijd zonder toren en met een simpel dak. De buitenkant is dus hetzelfde gebleven, de omgeving helaas niet – letterlijk noch figuurlijk! Het is en blijft een "schattig kerkje" dat in 2006 tot (Leids) **Monument** is verklaard.

Laten we hopen dat het er nog minstens 60 jaar blijft staan en als kerkruimte gebruikt zal worden.

Voorschoten, 6 februari 2011

Bijlage 1: De bouw in 1949

In hoofdstuk 2 staat beschreven hoe de buitenkant van de kerk tot stand kwam, hier komen meer de binnenkant en het kostenplaatje aan bod.

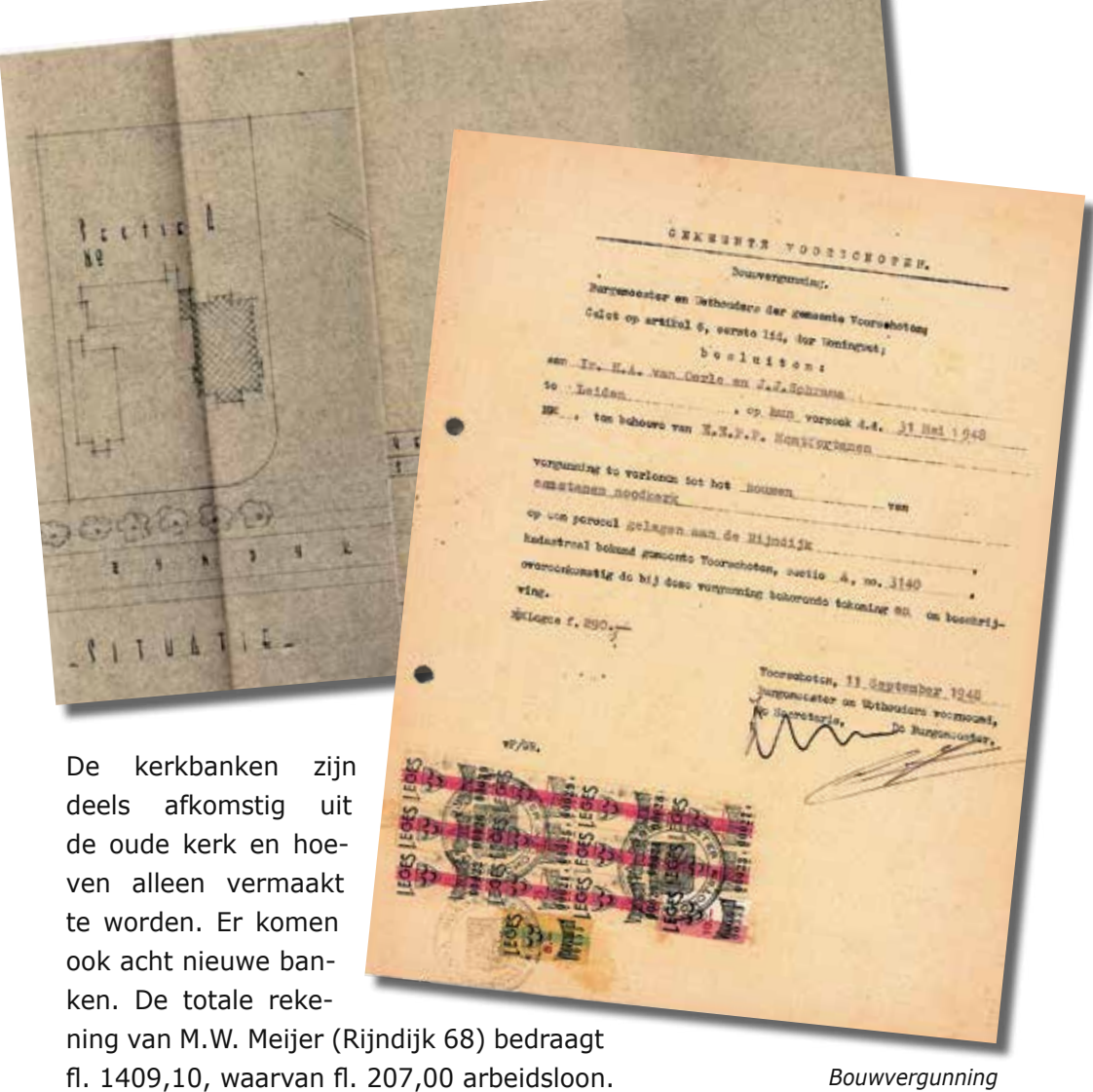
De Leidsche Courant van 13 Augustus 1949 geeft een uitgebreide beschrijving, waaruit de volgende fragmenten:

"Het hoogaltaar is van wit travertin), waarin opgenomen een houten reliëf van Het Laatste Avondmaal, afkomstig van de vroegere communiebank van de "moederkerk", de H. Laurentius te Voorschoten. Afkomstig uit de houten kerk is het bronzen tabernakel met een uitgedreven vis, die de broodkorf draagt. Aan weerszijden van het priesterkoor een ambo of lezenaar van fraai gekruld ijzer, naar ontwerp van de architect vaardig uitgevoerd door de "parochiale" smid C. van Dijk, die ook het hek voor de doopkapel smeedde en de Godslampen.*

De zij-altaren zijn van Franse vaca-kalksteen) en worden overschouwd door beeltenissen in ceramiek van Maria en Jozef, tot bidden stemmend werk van een Limburgse kunstenaar**). In de met travertin getafelde communiebanken zijn houten reliëfs opgenomen uit de vroegere Voorschotense communiebank: links de Emmaüsgangers en rechts Christus sprekend met de vrouw aan de bron van Sichem (zie pagina 48-49).*

In de deur van de biechtstoel welke pastoor Bonsel voor zichzelf had gereserveerd, is een zeer mooi plas-in-lood paneel gelijst met een Mariakopje in prachtige kleuren, dat pastoor ergens had opgediept (zie achterzijde omslag). Alle deuren zijn van eikenhout met smeedijzeren hengsel (door C. van Dijk). De kerkwijdings-kandelaars langs de muren zijn vervaardigd door Harry Akerboom. Bij deze vakbekwame parochianen moet ook met ere de timmerman M. van der Poel worden genoemd, die met vernuft en inzicht voorzieningen aanbracht."

*) Vervaardigd door Steenhouwerij-Marmerwerken G. Snijders en Zn uit Nijmegen voor in totaal fl. 2874,54. BTW bestaat nog niet. Reisgeld is fl. 7,50 en 70 arbeidsuren kosten tesamen fl. 117,04.
**) Volgens gevonden rekeningen komen deze beelden (evenals het H. Hartbeeld dat door pastoor Bonsel enkele weken voor zijn overlijden is besteld) uit het St Joris atelier maar zijn de beelden door verschillende kunstenaars vervaardigd: "Madonna" door Ch. Grips, "Sint Josef" door L. Jungblut en het H. Hartbeeld door Albert Meertens.

De kerkbanken zijn deels afkomstig uit de oude kerk en hoeven alleen vermaakt te worden. Er komen ook acht nieuwe banken. De totale rekening van M.W. Meijer (Rijndijk 68) bedraagt fl. 1409,10, waarvan fl. 207,00 arbeidsloon.

Kosten volgens eindverslag aan het Bisdom Haarlem d.d. 4 januari 1950 (in guldens)		Daarnaast waren er extra kosten	
		Meerwerk aannemer:	3.600
		Kluisdeur	680
		50 klapstoelen	475
		Kerkbanken	1.409
		Knielkussens	158
		Aanleg voortuin	540
		Diversen	2.425
			----- +
		Subtotaal	9.287
			----- +
Aanneemsom	67.669		
Verwarming	4.000		
Leges	290		
Architect	4.972		
Onvoorzien	2.518		
	----- +		
Totaal	79.449		
(waarvan 3.895 voor de "vergrooting van de kerk")		Eindtotaal	88.736

Hoeveelheden en aantallen:

100.000 kalkzandstenen
23.000 bakstenen klinkers
61.000 gevelstenen
825 m² voegwerk
530 m³ graafwerk
45 m³ gewapend beton (kelder etc.)
2 m³ vurenhout
3 m³ eikenhout voor deuren
500 kg bladlood
60 m² bladzink
540 m² rubberoid dak
220 m² plavuizen in kerk
90 m² hardgebakken tegels voor priesterkoor
750 m² beitswerk
200 m² verfwerk
500 kg nagels en schroeven

De middelen zijn verre van toereikend. Er wordt dus is veel geld geleend van de parochianen en ook het bisdom stelt uiteindelijk een lening van fl. 65.000 beschikbaar aan de jonge parochie. Deze lening is pas in 1980 afgelost! De montfortanen schenken de grond en de inventaris inclusief alle kazuifels met een totale waarde van fl. 40.000. Van die inventaris is overigens een deel door de parochianen bijeengebracht.

M. W. Meijer, Rijndijk 68, Voorschoten
TIMMER-, METSEL- EN AANNEMERSBEDRUF

Voorschoten, Sept. 1949
Tel. Londen 22191, Gelo 214417

Rekening voor **De Zeezeerw. Pastoor de Greeve**

	van M. W. MEIJER
8 nieuw kerkbanken	F. 970. --
1 smk-gr. bank in de sacristie;	
materiaal	49. 07
arbeidsloon	29. 88
vermaken van de oude banken;	
org. bout 0.11. m3	39. 60
vurenhout	13. --
5 haakjes 4 gros schroeven	9. 45
dreadn. en scharnierwerk	91. 10
arbeidsloon	207. --
	F. 14.09. 10

M. J. H. van der Poel
Timmerman - Aannemer
HOOGE MORSEWEG 97
OEGSTGEEST

Oegstgeest, *September* 1949

Rekening voor *Heer Zeezeerw. Pastoor de Greeve*
Haagsche Schouw

van M. J. H. VAN DER POEL

Deuren
Febru
Augustus

Twee zij Altaars smallen gemaakt
Heer's hoofd altaar
Reparatie en aflegen van paneelen uit
communibank in twee plaatsen op heer's
se Heer's haakjes met schroeven
Paneelen in communibank en hoofd altaar
gemaakt met hollijst
tabernakel op hoofd altaar geplaatst
en heer's aan bevestigd, met ijzer vast
voor expozitie van
Heer's hangen geplaatst, voor en achter
bevestigd, haakjes in plaatsen
opgeschroefd
bevestigd, in blad afgeplakt
in de waar getek, in blad afgeplakt
Heer's voor mis die naar blanding
bevestigd en staangaemaakt
heer hangen voor welke haakjes

Electrische Pmederij - Wagenmakerij
C. J. VAN DIJK
VOORHEER DE HOSSON

Voorschoten, *27 dec* 1949
Rijndijk 292

Geachte Heer Pastoor

Uitgebreide verhuur te willen
maken een dubbel smedgen draaibank
voor Doorkaput
en een niet smedgen hek voor biskopel
voor de som van 400 gulden

Hoogachtend
C. J. van Dijk

Bijlage 2: Zonen en Dochters van de parochie

De kleine parochie van een paar honderd zielen, voornamelijk aan de Rijndijk en de Hoge Morsweg, heeft in de jaren vijftig maar liefst vijf paters en vijf zusters geleverd aan de wereldkerk. Pater Bonsel heeft veel overtuigingskracht bezeten!

Alle vijf de jongens treden in bij de montfortanen en dragen na een jarenlange opleiding en vorming met het paasfeest hun eerste H. Mis op aan de Rijndijk: Dik Kooloos in 1957, de broers Gerard en Jacques Schrama in 1958, Arie van der Hulst in 1959 en Leo van Winden in 1960. De meeste gaan naar de missie, vanwaar ze geregeld terugkomen naar hun "roots" om uit te rusten, jubilea te vieren en om geld in te zamelen voor een nieuwe periode overzees.

Anny Westgeest treedt in 1947 in bij de franciscanessen van Breda en heet voortaan zuster Bernadette. Zij werkt eerst acht jaar in een ziekenhuis in Breda en gaat na een opleiding in Engeland in een ziekenhuis in Oeganda werken, waar ze in 1980 pater Arie van der Hulst ontmoet, zo staat te lezen in "Rondom de Schouw". Na 33 jaar Oeganda komt ze in 1990 ziek terug en gaat in Breda wonen en wat vrijwilligerswerk doen in de gevangenis. In 1997 viert ze haar gouden professiefeest en geniet nu van haar oude dag in Breda.

Anny Meijer treedt als zuster Fidelia in bij de dominicanessen van Voorschoten. In 1942 wordt ze geprofest en werkt ook haar hele leven in de verpleging, eerst in Bilthoven en tot haar pensioen in 1980 in Schiedam. Na een rustige oude dag in Sambeek (NB) komt ze in 1994 naar Huize Oud-Bijdorp in Voorschoten. *Ze vertelt dat haar zus Jans is ingetreden bij de Dienaressen van de H Geest te Steyl (L). Na een arbeidzaam leven in het onderwijs overlijdt deze zus begin 1996 op 89-jarige leeftijd.*

Minder is bekend over Bets en Ciska Langvèr, die beiden intreden bij de Dochters der Wijsheid, ook volgelingen van de Montfort en bekend als "de grijze zusters". Van Ciska weten we dat ze haar Eeuwige Professie doet in augustus 1958 als Zuster Johanna Laetitia.

Pater Dik Kooloos werkt zijn hele leven in Mozambique, na eerst de taal in Portugal te hebben geleerd. Hij heeft het niet gemakkelijk want de vrijheidsstrijders zijn na hun machtsovername in 1975 de RK Kerk vijandig gezind. Hij staat met zijn medebroeders zelfs drie jaar onder huisarrest! Zijn verslagen staan regelmatig in het parochieblad, al dan niet gekoppeld aan verlofperiodes. Hij komt eind 1992 ziek terug naar Beresteyn en overlijdt in februari 1994, pas 64 jaar oud.

Gerard Schrama werkt eerst 15 jaar in Nyassaland (in 1963 onafhankelijk geworden onder de naam Malawi) voor hij in 1974 terugkeert en allerlei activiteiten ontplooit vanuit Beresteyn zoals voor de Bond Zonder Naam. Hij blijft tot de sluiting in Beresteyn en overlijdt in Limburg in 2010.

Jacques Schrama zou ook naar de missie gaan maar zijn gezondheid laat dat niet toe. Hij wordt godsdienstleraar, eerst in Hoensbroek en later in Voorburg (en woont dan op Beresteyn). In 1974 wordt hij catecheet in het bisdom Den Bosch. Hij stopt vervroegd met werken in 1988 en komt terug naar Voorschoten. Hij is een fervent wandelaar maar kampt steeds meer met zijn gezondheid en overlijdt in 2006.

Arie van der Hulst gaat na zijn wijding naar Nyassaland/Malawi tot 1977. Na twee jaar "bijscholing" in Rome vertrekt hij naar het roerige Oeganda. In 1987 wordt hij weer naar Rome geroepen, ditmaal om in het wereldbestuur van de montfortanen zitting te nemen als generaal-assistent. In 1993 gaat hij voor een jaar naar Chicago en vervolgens naar de Filippijnen. Hij komt ziek terug begin 2005 en overlijdt kort daarna.

Leo van Winden begint ook in Nyassaland, maar gaat in 1974 naar Brazilië waar hij de rest van zijn leven werkzaam is niet ver van Sao Paulo. Hij schrijft dat hij het vergeleken met de missionarissen in Afrika maar gemakkelijk heeft! Ook hij is geregeld op verlof in zijn oude parochie. Hij komt begin 2000 ernstig ziek terug en overlijdt in Voorschoten in september van hetzelfde jaar.

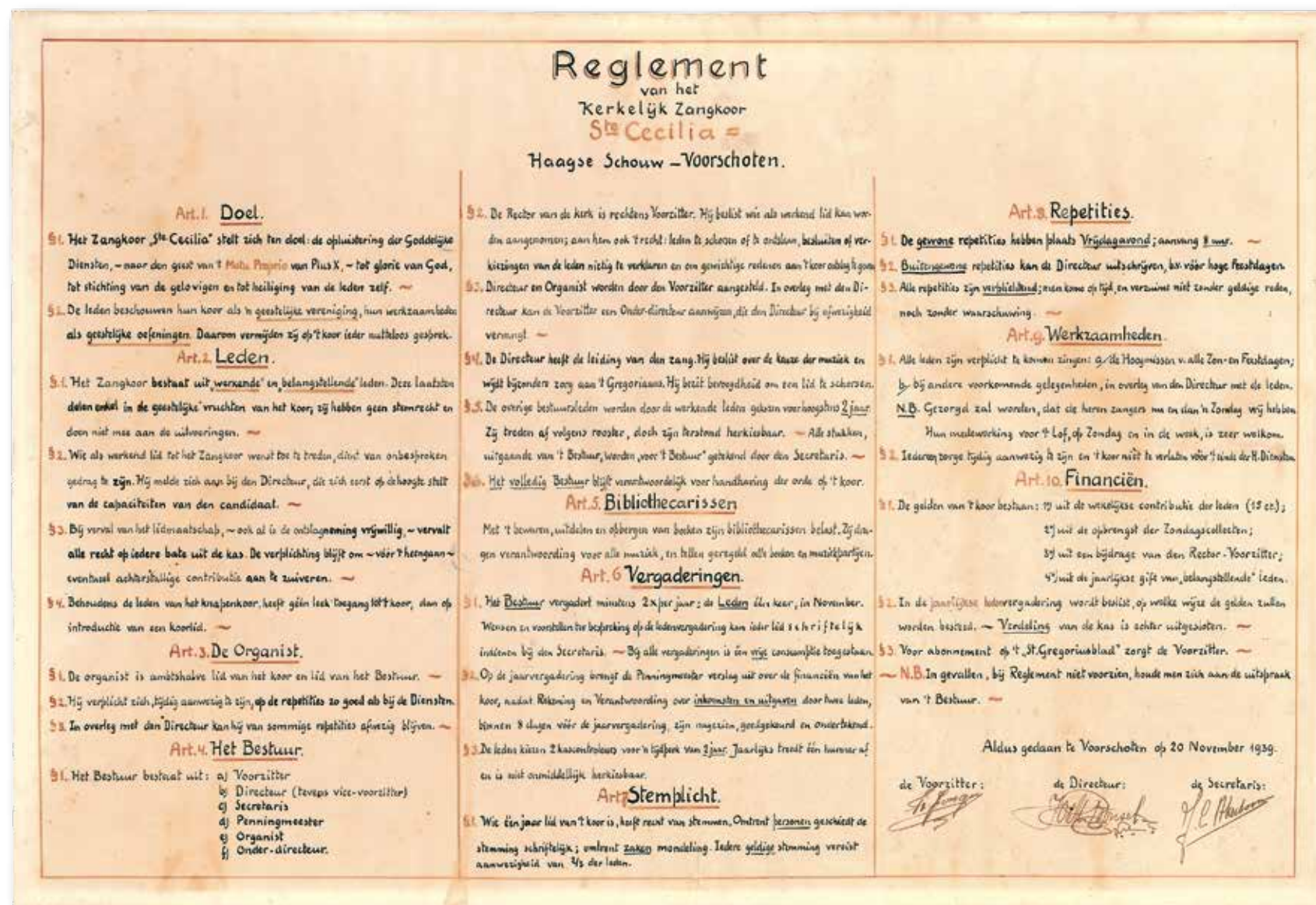
Bijlage 3: Het Zangkoor

Het is al eerder vermeld: op 22 september 1937, de feestdag van de Heilige C(a)ecilia (patrones van vele koren), wordt het RK Mannenkoor met die naam opgericht. Pater Franssen is de eerste Geestelijk Adviseur, N.J.J. van der Kroft wordt Voorzitter-Directeur en L. Meijer penningmeester.

De directeur is "onderwijzer te Roelofsarendsveen": al in het eerste begin komt de dirigent van verre!

De eerste ledenvergadering is op 28 januari 1938. Het handgeschreven notulenboek geeft details: de adviseur stelt voor een secretaris te kiezen: "als eerste vereischte geldt dat het iemand is die aller sympathie heeft en ten tweede moet hij niet tegen een beetje werk op zien". Na een opsomming van de werkzaamheden wordt gestemd en Jan (J.C.) Akerboom wordt verkozen. Dan wordt de repetitieavond bepaald en de boete voor het niet-verschijnen-zonder-bericht. Dat laatste stuit op verzet van een persoon vanwege de kosten van het telefoneren. De voorzitter is bereid deze te vergoeden. Bladmuziek wordt voorlopig niet aangeschaft vanwege de hoge kosten. De directeur zal alles zelf op grote vellen papier tekenen. Dan volgt "het hoogtepunt", nl. het vaststellen van de datum voor de feestelijke jaarvergadering en of de collecte daarvoor gebruikt mag worden. Het laatste is niet het geval, die is voor aanschaf van materialen. De pastoor wordt benoemd tot erevoorzitter

Antoon Akerboom zingt ongeveer vanaf het begin mee, eerst als knaap maar

al gauw als volwaardig lid want goede stemmen kunnen goed gebruikt worden! Hij zal nooit meer ophouden met zingen!

Het eerste geregistreerde optreden is van mei 1939 bij de dankmis voor de kerschapenweiders. Op 20 november 1939 is er al een batig saldo fl 43,02½ - er zijn nog halve centen! -. Vanaf die datum zijn de paters behalve geestelijk adviseur en voorzitter ook dirigent (oftewel "directeur"). Pastoor Bonsel kan daarbij weleens zijn geduld verliezen en dan vliegt het dirigeerstokje of

zijn bonnet door de lucht! Zelfs boos weglopen komt voor als men het te bont maakt tijdens de repetities.

Op de vergadering in 1945 in Huize Montfort wordt de traditie ingevoerd om op de feestdag van Sint Cecilia (tevens de vaste dag voor de jaarvergadering) een H. Mis te laten opdragen. In 1946 heeft het koor een gezellig samenzijn in Het Haagsche Schouw, maar brengt zelf het eten mee dat de kok mag bereiden: 3 polderhazen, 25 kilo aardappelen, 8 bospeen, 2 kilo peren en 16 kilo appels. Met 24 bier, 44 oude genever en 32 koffie is het maal compleet.

In het turbulente jaar 1949 na het overlijden van pastoor Bonsel wordt Henk Niersman directeur. De notulen van november eindigen met wat er na de vergadering genuttigd wordt: "koffie met gebak, 'n rokertje, 'n borrel en 'n broodje met knakworst om 'n kater tegen te gaan." In 1950-1952 vergadert men in het clubhuis (de schuur van Theo vd Klauw, Rijndijk 110), vanaf 1956 ten huize van nieuwe directeur Piet Schrama. Ook daar gaan de 11 leden (4 zijn afwezig) pas na middernacht huiswaarts; mw. Maria Schrama wordt geroemd om haar gastvrijheid en salades.

Eind jaren vijftig komt de volkszang op: het meezingen met de Latijnse gezangen als het Gloria en het Credo. De pastoor wil dat voorzichtig invoeren omdat men de woorden niet zou kennen. Verder wil hij dat koorleden beneden komen zingen ter ondersteuning. Het koor is verdeeld over de vernieuwingen. De klachten over het orgel (niet over de organist!) nemen toe.

Begin jaren zestig willen jeugdige koorleden ook Nederlandstalige liederen op het repertoire. In 1964 overlijdt organist van het eerste uur Arie van der Hulst en dirigent Piet Schrama neemt het orgelspelen er voorlopig bij want een advertentie levert niets op. In 1967 wordt opnieuw gesproken over het versterken van het koor en diverse namen passeren de revue. De nieuwe pastoor (Knibbeler) oppert er dames bij te vragen!!

Over de periode 1969-1974 is niets opgeschreven. Wel treden op 1 januari 1972 dertien dames toe tot het uitgedunde mannenkoor, uiteraard grotendeels van de Rijndijk en de Hoge Morsweg.

Begin 1975 zijn er 8 heren en 8 dames over. Hans Westgeest is inmiddels

Na de viering op Eerste Kerstdag 1995.

dirigent-organist (over "directeur" wordt niet langer gerept) en de vergadering vindt plaats in het klooster. Er wordt een tekstgroep opgericht, geheel in de geest van die tijd. Eind 1977 vergadert men in de pastorie waarbij zuster Vera de koffie schenkt. De koorleden die de nieuwe dirigente (mw. Caroline van Dorp) elke week heen en weer naar Sassenheim brengen worden hartelijk bedankt. In 1978 vergadert het koor in de "soos" van de zusters en is er sprake van een aparte organist: Ben van Tilburg. Deze verontschuldigt zich dat hij het Gregoriaans nog niet beheerst wat daardoor tijdelijk minder gezongen wordt. Na afloop is er een borreltje, zijn er "voldoende sigaren en sigaretten" en ook worden er Belgenmoppen gememoreerd.

In 1981 zijn er maar liefst 26 koorleden! De dirigente wil daarom de banken boven op het koor weg, maar dat levert veel protesten op. Er zingt een aantal zusters in het koor; hun medezusters luisteren zeer kritisch en "bespeuren vooruitgang". In 1982 is er alweer een nieuwe organist: Wim de Zwart, die in 1985 weggaat om zijn dienstplicht te vervullen. Dit jaar blijkt ook de laatste bijeenkomst in de soos van de zusters te zijn. Na hun vertrek uit het klooster wordt de pastorie weer het verzamelpunt. De traditionele overheerlijke cake van mw. Jopie Kooloos blijft gelukkig!

De nieuwe organist dhr Dekker blijkt een gezellige prater maar blijft slechts een jaar en in 1988 wordt mw. Gré Haytema de vaste organiste. Helaas kondigt de

Uitreiking door pater Walters van onderscheidingen aan jubilerende koorleden in 1996: vlnr. Plonie vd Heijden, Tiny Westgeest, Catherine Schrama, Wil Westgeest, Jopie Kooloos, Dick van Noort en Antoon Akerboom

dirigente in 1990 haar eigen vertrek aan. Wim Esser staat tijdelijk op de bok en in 1992 komt mw. Dini Berbée uit Stompwijk, die tot op heden het koor dirigeert.

Enkele jaren wordt er gepraat over beneden gaan zingen; enkele heren dreigen dan op te stappen "en we hebben al zo weinig mannen". In 1996 komt het er toch van! Datzelfde jaar melden zich eindelijk wat nieuwe leden maar helaas vertrekt de organiste. Voorlopig zijn Wim de Ru en zijn vader Arie bereid te komen spelen. Mw. Emmy vd Wilk uit Wassenaar brengt gedeeltelijk uitkomst. Het roosteren wordt ingewikkelder.

Mw. Jopie Kooloos probeert jarenlang haar penningmeesterschap over te dragen maar ze doet het te goed (in 1992 zit er fl 3400 in kas doordat er een paar jaar geen uitstapjes zijn geweest!) en mag pas in 1997 weg.

Eind dat jaar zijn er maar liefst 24 leden, maar de bassen en tenoren hebben nog versterking nodig.... Jubilea worden geregeld vergeten: was het vroeger een "kistje cigaren", nu krijgen de jubilarissen een bos bloemen. Nu er voor in de kerk gezongen wordt, krijgt ook de kleding bij speciale gelegenheden meer aandacht. Het nieuwe orgel beneden is een hele aanwinst! In 1999 komen Willem Borgonje op zijn brommertje uit Zoetermeer en Theo Tetteroo het leger-

Het priesterkoor aangepast in Taizé stijl.

tje organisten versterken. Ze springen bij als de dirigente door ziekte is geveld. "Boven zingen" wordt zelfs met uitvaarten een probleem omdat het orgel steeds slechter wordt.

De dirigente maakt zich in 2001 steeds meer zorgen over de kwetsbaarheid van het koren. Er zijn eigenlijk te weinig stemmen om mooi meerstemmig te kunnen zingen.

Voorstellen om vaker samen te zingen met de koren van de andere kerken (de parochie is inmiddels gefuseerd) worden steeds vaker genoteerd. In 2004 wordt vanuit het koor een geslaagde Taizé-viering georganiseerd, die in 2006 wordt herhaald. In dat jaar is Theo Tetteroo nog de enige organist en zijn de heren op het koor verre in de meerderheid.

Vast punt op de agenda is – naast het geloofsleven van de RK zangers in de jaren vijftig en zestig, het verzuimen van repetities en teveel kletsen – het jaarlijkse uitstapje!

In 1950 gaat de reis naar Schiphol en Volendam, in 1951 is het een dagje Antwerpen per touringcar, in 1952 Schiphol en een rondvaart over de Loosdrechtse Plassen met een diner in het Haagsche Schouw tot slot. Dat blijft jarenlang een geliefd programma. In 1960 gaat de reis naar de Braassemmermeer per bus en boot. Daarna volgen De Kaag, Hazerwoude en In den Vergulden Turk. De contributies en ontvangsten voor rouw- en trouwmissen worden niet alleen aan bladmuziek besteed! Tot 1981 worden er rekeningen bewaard van uitstapjes die vanaf 1960 eens in de twee jaar gehouden worden. In de jaren '80 wordt bowlen populair en jaarlijkse etentjes in Het Haagsche Schouw. In 1994 wordt dat rantsoen na enkele jaren onthouding aangevuld met een BBQ op de ijsbaan. In 1997 een dure Chinees en in 1999 naar de musical. In 2001 werd een dagje gevaren (met eten aan boord) en daarna een paar keer gechineest (al dan niet ter plekke)....

Krijgt u ook trek om te komen zingen?

Bijlage 4: Lijst van rectores en pastoors

1933 - 1937

H. Friedrichs, rector

1937 - 1940

F. Jongen, rector

1940 - 1941

P.W. Eken, rector

1941 - 1948 - 1949

J. Bonsel,
rector => pastoor in 1948

1949 - 1952

C.H.F. Holthuizen, pastoor

1952 - 1967

G. de Greeve, pastoor

1967 - 1984

F.J.M. Knibbeler, pastoor

1985 - 1987

H.J. Pot, pastoor

1987 - 1993

Pastoorloos tijdperk

1994 - 2006

A.A.M. Walters, pastoor

*Alle genoemde paters zijn montfortaan,
behalve pater Pot, die franciscaan is.*

Bijlage 5: Mijmeringen

60 jaar parochiaan dankzij de paters

Voor mij geldt dat ik vanaf m'n geboorte in 1950 tot de Maria Middelaars behoor. Mijn eerste aanwezigheid in de kerk was niet zoals je zou verwachten bij m'n doopsel, dat ontving ik thuis van de huisarts, dat ging toen zo bij risicogevele. De belangrijkste jeugdherinneringen heb ik aan kapelaan Spobeck. Na het overlijden van mijn vader in 1956 brak voor ons gezin een moeilijke tijd aan. Hij stond mijn moeder, die alleen met de zorg bleef zitten voor negen kleine kinderen, en ons gezin op allerlei manieren bij. Ik werd door hem van de straat gehouden als 'handlanger' in de missieprocuur. In de schuur naast het klooster was een complete timmerwerkplaats ingericht waar allerlei goederen, van geneesmiddelen tot complete bromfietsen, voor verzending naar de missieposten werden verpakt in op maat gemaakte kisten. De kisten werden gemaakt van planken van afgedankte glaskratten. Ik mocht die kratten vakkundig demonteren; alle spijkers sloeg ik recht zodat ook die konden worden hergebruikt. Toch wel belangrijk werk voor een jochie van 10.

Als misdienaar en acoliet - welke jongen was dat niet in die tijd - heb ik volop meegedraaid in eerst nog de pracht en praal van het rijke roomse leven. Daarna heb ik de vernieuwingen meegemaakt eind 60-er jaren, jammer dat die zich niet hebben voortgezet! Er volgde voor mij een periode van betrekkelijke rust waarin mijn parochielevens zich beperkte tot het bezoeken van de weekendvieringen. Bij de komst van Jan Koeleman ontstond er weer nieuwe energie. Hij bouwde de parochie verder op met veel vrijwilligers in allerlei werkgroepen. Hiervan plukken we nu nog de vruchten. Ik werd weer vrijwilliger en ben dat gebleven.

Jan Akerboom

60 Jaar oud, waarvan 20 jaar OPA

O.P.A. staat voor de Oud Papier Aktie, die gelopen heeft vanaf 1986 tot 2006. Joop van Buuren was de grote motor erachter en gebruikte "zijn" parochieblad om reclame ervoor te maken. Het moest stoppen omdat de strenger wordende brandweervoorschriften de opslag van oud papier in de diverse ruimtes bij de ingang van de kerk onmogelijk maakten. In al die jaren zijn tientallen tonnen oud papier opgehaald en op gezette tijden door een vaste ploeg mannen van de parochie en de SOW gemeente in een grote container gesjouwd. Als het karretje kantelde werd er hard gelachen! Het record van augustus 1998 staat op 8700 kg. Er zat regelmatig glaswerk, plastic en andere troep in de aangeleverde zakken, maar een keer is er lang (en met succes) gezocht naar een rijbewijs! In het eerste jaar leverde het papier maar liefst fl. 1150 op. Van de opbrengst zijn in loop der jaren kazuifels gekocht, stola's, togen voor de misdienaars, kandelaars en een kaarsenbak. Een welkome extra inkomstenbron voor een arme parochie.

Bijlage 6: Kerkschappen

Om fondsen in te zamelen "voor de nieuw te bouwen kerk", koopt pater-overste op 18 mei 1936 voor de eerste keer 40 lammeren en belast kapelaan pater Pierre Franssen met de plaatsing bij boeren van de Mors, de Rijndijk en elders in Voorschoten. In augustus wordt een foto genomen van de herder en zijn schapen. Op 28 januari 1937 worden de schapen weer verkocht en brengen netto 800 gulden op!

Kapelaan pater Pierre Franssen was de eerste herder (1936).

Op 4 mei komen er weer 40, waarvan er helaas na enkele dagen al eentje verdrinkt. Ze waren nogal prijzig: fl 13,50 per stuk! Op 18 februari 1938 worden de eerste 20 verkocht op het erf van Van der Geer voor fl 21,50 en een week later de rest voor "minder". Omdat er ook een schaap was bezweken aan mond- en klauwzeer en eentje spoorloos was verdwenen (bij organist A. van der Hulst nog wel!) blijft er een winst over van 500 gulden.

Begin mei is er een drie heeren-mis uit dankbaarheid. Voor het eerst is er melding van het Mannenkoor, dat zingt. Daarna was er een feestelijke ontvangst in het klooster voor de "herders en herderinnen".

Eind mei zijn er weer 50 lammeren! In januari 1939 staan de prijzen onder druk en is men zeer tevreden dat de 49 schapen elk 17 gulden opbrengen (eentje is er doodgevroren).

En zo gaat het verder tot voorjaar 1942. Na de oorlog wordt de draad weer opgepakt. In 1949 kan de jaarlijkse dankmis begin mei niet doorgaan met excuses van de paters, dit vanwege de nieuwbouw van de kerk. De kort daarna aangekochte lammeren leveren bij verkoop begin 1950 ruim 1000 gulden winst op!

In 1952 geeft Gerard van der Hulst 2800 guldens uit voor 40 lammeren. De zelfde parochiaan weet in 1957 3800 guldens te vangen voor 43 schapen.

Het laatste briefje (van A.C. van Winden) dateert van 1971. De aantallen lopen gestaag terug, omdat veel parochianen hun land - binnen en buiten de parochiegrenzen - kwijt raken aan stadsuitbreiding. In 1971 gaat het nog maar om 19 lammeren die maar liefst 2300 gulden kosten. Onbekend is wat ze uiteindelijk opbrengen.

Er gaat een verhaal dat een parochiaan is verdrongen bij het redden van een schaap maar of dat om een kerkschaap gaat is twijfelachtig.

Een keurig
geschreven
verantwoording
van Gerard van
der Hulst sr.

Geh. Schapen werden 1949		
aan koop 20 lammeren	50.50 per stuk	f 610.-
17 lammeren	28 - per stuk	f 476.-
totaal 37 lammeren		f 1086.-
ter koop 35 lammeren	59.- per stuk	f 2065.-
Onkosten:		
Marktgeld		
3 Persoon Warmmedel	f 7.50	
Commissie van den Koffie	f 5.40	
Buchhout	f 15.-	
Transport van Winden	f 5.-	
Consumptie Koffie	f 10.-	
	f 1.-	
	f 43.70	
2 lammeren nog aan meef		f 43.70
by den Heer G. Schramm 2 x 59		f 2021.30
Totaal inkoop prijs		f 118.-
Winst		f 2139.30
		f 1086.-
		f 1053.30

Bijlage 7: Lijst van kerkbestuurders

Sep. 1948- mrt. 1967	L.A. van den Berg en G. van der Hulst
Sep. 1948 - dec.1957	H. Compeer
Sep. 1948 - dec. 1985	J.G. Schrama, "Jan de koster"
Jan. 1958 - mei 1984	H.L. Kooloos
Mrt. 1967 - dec. 1987	C.H. Akerboom
Mrt. 1967 – okt. 1981	D.F. Verplancke
? - okt. 1981	Mw. J. Kaldenhoven
Okt. 1981 - dec. 1988	C.J.M. Koelewijn
Okt. 1981 - dec. 1986	J.P.A. Lamb
Mei 1984 - mrt. 1985	J.A. van Buuren
Feb. 1985 - aug. 1994	C.A. den Os
April 1986 - juli 1994	J.H.C.M. Lammers
Aug. 1986 - dec. 1995	W.H.J.J.M. Meyer
Nov. 1987- dec. 1995	Mw. E.M. Kooloos-Den Hollander
Jan. 1989 - feb. 1997	M.A.M. de Bruijn
Aug. 1994 - juli 1996	J.G.J. van Schagen
Aug. 1994 - aug. 1998	Mw. L.M.T. Roman-Plouvier
Dec. 1995 - aug. 1998	F.L.J. Caminada
Mrt. 1997 - aug. 1998	M.J.S. Bastiaans
Mrt. 1997 - jan. 2008	Mw. J.H. Leune-Wijnreder
Mrt. 1997 - okt. 2008	W.A. van Erp
Jan. 2000 - okt. 2004	L.C. Kooloos
Jan. 2005 - feb. 2006	B.J.M. de Wilde
Jan. 2008 - heden	J.G. Akerboom

Per 1-9-1998 worden de besturen van de drie parochies gecombineerd en worden alleen bestuursleden "vanuit" de Maria Middelaars vermeld.

Jan "de koster" op zijn vaste stek.

